

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Fakulta veřejných politik v Opavě

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Opava 2021

Luboš Procházka

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Fakulta veřejných politik v Opavě

Ústav veřejné správy a sociální politiky

Luboš Procházka

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Veřejná správa a sociální politika

Budoucnost celní správy jako kontrolního orgánu
The future of the customs administration as a control body

Bakalářská práce

Opava 2021

Mgr. Lubomír Hlavienka, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na kompetence Celní správy České republiky. Má představit, čím vším se celní správa ČR zabývá. K celkovému pochopení, proč má celní správa v současnosti dané kompetence, začíná práce historickým vývojem celnictví na území dnešní České republiky. Dále uvádí jednotlivé kompetence, jež mají zásadní vliv na pochopení činností celní správy a její úlohy ve státní správě.

Klíčová slova

Celní správa, pravomoc, kompetence celní správy

Abstract

The bachelor thesis is focused on the competencies of the Customs Administration of the Czech Republic. It shall present what the Customs Administration of the Czech Republic deals with. To get an overall understanding of why the Customs Administration currently has the given competencies, the thesis begins with the historical development of customs in the territory of today's Czech Republic. It also defines the individual competencies, which have a major impact on understanding the activities of the Customs Administration and its role in the administration.

Keywords

The Customs Administration, competence, competence of the Customs Administration

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2020/2021

Zadávací ústav:	Ústav veřejné správy a sociální politiky
Student:	Luboš Procházka
UČO:	48667
Program:	Sociální politika a sociální práce
Obor:	Veřejná správa a sociální politika
Téma práce:	Budoucnost celní správy jako kontrolního orgánu
Téma práce anglicky:	The future of the customs administration as a control body
Zadání:	Cílem práce bude: Identifikovat dosavadní činnost celní správy a stanovit efektivní působení v oblasti kontrolních mechanismů.
Literatura:	Publikace: Celnictví v Československu - Minulost a přítomnost. Historie celnictví v ČSSR. Beneš J. Finanční stráž Československá 1918-1938. 1vyd. Dvůr Králové nad Labem: vydal ing. Jan Škoda-FORTprint2005, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích, od středověku do současnosti- Karel Sedláček. Měsíčníky Celní správy Clo-Douane,
Vedoucí práce:	Mgr. Lubomír Hlavienka, Ph.D.
Datum zadání práce:	17. 10. 2020

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
JUDr. Marie Šciskalová, Ph.D.
vedoucí ústavu

Čestné prohlášení

Tuto práci jsem vypracoval samostatně, veškeré literární prameny a informační zdroje, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použitých informačních zdrojů. Prohlašuji, že elektronická verze práce je shodná s verzí tištěnou. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce a zveřejněním její elektronické verze na počítačích v Univerzitní knihovně Slezské univerzity v Opavě podle Pravidel o způsobu zveřejňování závěrečných prací na Slezské univerzitě v Opavě, v platném znění.

.....

Obsah

ÚVOD	7
1 Historie celní správy	9
2 Kompetence celní správy	13
2.1 Clo a celní řízení	13
2.2 Spotřební a ekologické daně	18
2.2.1 Význam, funkce, právní prameny	19
2.2.2 Konstrukce daní	20
2.3 Intrastat	26
2.4 Trestní řízení	28
2.5 Kontrola zpoplatnění pozemních komunikací	28
2.6 Vybírání a vymáhání pokut a některých poplatků	29
2.7 Kontrola hazardních her a dodržování zákazu reklamy na nepovolené nebo neohlášené hazardní hry	30
2.8 Kontrola evidence tržeb (EET)	31
2.9 Kontrola nelegálního zaměstnávání cizinců	32
2.10 Kontrola zaměřená na odhalování přepravy drog a jejich prekurzorů	33
2.11 Ochrana práv duševního vlastnictví	34
2.12 Ochrana volně žijících druhů zvířat a planě rostoucích rostlin	35
2.13 Kontrola převozu finanční hotovosti	36
2.14 Kontrola omezení plateb v hotovosti	37
2.15 Kontrola v oblasti silniční dopravy	38
2.15.1 Kontrola dopravy nebezpečného nákladu dle dohody ADR	38
2.15.2 Kontrola koncese a povolení k provozování mezinárodní silniční dopravy	39
2.15.3 Nízkorychlostní kontrolní vážení	39
2.15.4 Státní silniční dozor v silniční dopravě	40
2.16 Zákazy a omezení bezpečnostního charakteru	41
2.17 Ostatní zákazy a omezení	42
2.18 Další kompetence	43
3 Návrh na optimalizaci činnosti celních orgánů	44
Závěr	46
Seznam obrázků	47
Seznam použitých zdrojů	48

ÚVOD

Celní správa České republiky (dále CS ČR) je zákonem č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, definována jako soustava správních orgánů tvořená Generálním ředitelstvím cel a celními úřady, které jsou organizačními složkami státu.

V roce 2004 se Česká republika stal členským státem Evropské unie (dále EU). Tímto krokem z hlediska celních předpisů hranice zanikla. Volný pohyb zboží, služeb a kapitálu jsou nosnými pilíři EU. Pro Celní správu České republiky (dále CS ČR) to znamenalo zásadní pokles počtu prováděných celních řízení. Vznikly obavy, že celní správa nebude mít dost práce pro své zaměstnance. Z tohoto důvodu jí byly přiděleny kompetence i v jiných oblastech státní správy.

Z původních 15 000 zaměstnanců bylo plánováno snížení na 3 000 až 3 500 zaměstnanců. Přidělením nových kompetencí byl tento záměr přehodnocen. V současné době má celní správa asi 5 500 zaměstnanců, z tohoto počtu je 3 500 ve služebním poměru. Vzhledem ke stávajícím kompetencím a jejich navyšování vyplývající z nových zákonných norem a mezinárodních smluv se uvažuje i o navýšení počtu zaměstnanců.

V ČR jsou tendence zrušit celní správu jako samostatnou organizaci a začlenit jí do struktury finanční správy. V této práci jsou zpracovány pouze hlavní kompetence CS ČR. Spoustou kontrolních pravomocí je celní správa pověřena ve vztahu k dovozu daného zboží, na které se vztahují speciální normativní akty. Například obchodní dovoz hodinek s luminiscenčními číselníky podléhá povolení Státního ústavu pro jadernou bezpečnost. Celní úřad bez tohoto povolení nesmí dané zboží propustit do režimu volný oběh. Vzhledem k obrovskému množství normativních aktů vztahujícím se k výkonů kompetencí celní správy, obzvláště celnímu řízení, budou vyjmenovány pouze základní normativní akty. Při výkonu určitých kompetencí musí celní správa spolupracovat se správními orgány státní správy, které danou oblast mají ve své jurisdikci. Například Státní veterinární správa, nebo Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

Občanská veřejnost zaměňuje EU (celní unii) s Schengenskou dohodou. Schengenská dohoda zavádí Schengenský prostor a upravuje podmínky volného pohybu osob v tomto prostoru. Kompetencí kontroly pohybu osob je pověřena Policie České republiky. Například Norsko, Island, Švýcarsko a Lichtenštejnsko není členským státem EU, ale jsou součástí Schengenského prostoru. Zboží z těchto států musí být proclíváno, kdežto jejich občané mohou v rámci Schengenského prostoru cestovat na občanský průkaz (ID karta). V rámci turistického ruchu nepotřebují žádná povolení ani víza.

Celní správa kontroluje totožnost osob pouze ve vztahu ke kontrolní činnosti dané jejími kompetencemi. Totožnost jako takovou nemá právo kontrolovat.

Tato práce může pomoci také lidem, kteří by se chtěli orientovat v problematice dovozů a vývozů zboží, případně v dopravě výrobků podléhajícím spotřební dani mezi členskými státy |EU.

Veřejnost si celníky spojuje s hranicí, kde je jejich činnost nejvíce vidět. Na hranicích celní správa provádí přibližně 20 % své činnosti. Ostatní činnosti jsou prováděny ve vnitrozemí.

1 Historie celní správy

Celní poplatky nejsou žádnou novinkou. Vždy byla snaha obyvatel a vládců profitovat na obchodu. Přepadávání a olupování obchodních karavan vedlo pouze k tomu, že se karavany začaly dané oblasti vyhýbat. Výhodnější pro místní obyvatelstvo a vláde, bylo karavany chránit. To souviselo se zavedením poplatku za průchod přes jejich území. Na cestách, po kterých procházely karavany se zřizovaly stanoviště, na kterých se vybíralo mýtné a později i cla. Tyto stanoviště se nazývaly celnici. Celnice bývaly zřizovány většinou při hranicích územních celků a poplatek se vybíral z člověka, z koně, z vozu a z převáženého zboží. Jednalo se o celní stanice, ze kterých později vznikly celní úřady.¹

Vládcí zakládali opevněná místa na obchodních cestách, z důvodu ochrany karavan před jejich přepadením a vybírání mýtných poplatků. U mnohých z těchto opevnění vznikala města, která na tomto obchodu také bohatla. K zabezpečení výběru cel vládcí nařizovaly tak zvané „nucené cesty a sklady“.²

Postupem doby se vyvíjela organizovanost státní správy a s tím i způsob určování a vybírání mýta a cla. Mýto a clo se začalo vyměřovat z množství a druhu zboží, nejen z dopravního prostředku.

Již v dávné historii se používaly zákazy vztahující se na dodávání zboží do určitých oblastí jako nátlak na vládcu tohoto regionu. Jako příklad lze uvést zákaz prodeje soli z Janovského vévodství do Benátské republiky. Jako další příklad lze uvést zákazy vydané Normany pro obchodování s Anglosasi ve Velké Británii. Za Luxemburků se jednalo na příklad zákaz dovozu vína v souvislosti s ochranou české produkce, jež byla na samém počátku.³

S příchodem průmyslové revoluce se clo začalo používat k zabránění dovozů určitého druhu zboží, čímž se měla zamezit konkurence vůči vlastním výrobcům. Státy, kterých se vyhlášení vyšších cel dotýkalo, odvetou také zaváděli vyšší cla. To vedlo k velkému omezení mezinárodního obchodu a v některých případech k jeho úplnému zastavení. Což vedlo k ještě většímu prohloubení krize.

V moderních dějinách došlo k založení mezinárodních organizací jejichž úkolem je zabránit ve tvorbě překážek v mezinárodním obchodu. Mezi ně patří Světová obchodní organizace a Světová celní organizace. Další organizace, jejichž úkolem je zjednodušit

1 Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 7

2 Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 15

3 Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 13

mezinárodní obchod je například Světová obchodní komora a Světová hospodářská komora.

Historie celní správy v raném středověku

Vybírání cla bylo velmi důležitým příjmem do královské pokladny. Proto již Karel Veliký vyhlásil clo královským regálem (výhradním právem „monopolem“). Raffenstettenský celní řád vydaný v roce 903–906 stanovoval vybírání poplatků za zboží dovážené na území, na kterém se v současnosti nachází Česká republika. Ten také upravoval obchod s podunajskými Slovy, s Byzantskou říší a Východofranskou říší. Nejstarší celnice na území Čech byla v Praze v Týnském Dvoře. Tam se vybíral ungelt. Podle tohoto poplatku se i tato celnice nazývala Ungelt. Do Prahy se vozilo vzácné zboží jako například koření, šperky, sůl drahé látky, víno apod. Vývozním artiklem byl chmel, kožešiny, slad, med, české granáty a další zboží dobývané na tomto území.

Historie celní správy ve středověku

Geografický reliéf české kotliny umožňuje vstup do ní pouze průseky v pohraničních horách. Tyto průseky byly chráněny strážnicemi. V pozdějších dobách se na těchto místech budovaly hrady. Některé se shodují s dnešními hraničními přechody. Nejznámější jsou Přimda (Rozvadov), Domažlice (Folmava), Tachov (Tachov), Bílina (Cínovec). Výběrem poplatků byli pověřováni úředníci zvaní celníci. Mimo výběru poplatků zabezpečovali i ochranu hranice země.⁴

Vrcholný středověk

Správa cel a mýt byla panovníky propůjčována vrchnosti jako odměna za věrné služby nebo k zabezpečení loajality. Tím se buď celé výnosy nebo jejich část stávala příjmem toho kdo je spravoval. Tato výsada byla spojena s povinnostmi. Nežádka se stávalo, že nebyly řádně plněny. Panovníci upravovali způsob vybírání poplatků a jejich výši vydáváním privilegií. Jednalo se o výnosy, mandáty, listiny apod. Po vypuknutí husitských válek příjem z těchto poplatků rapidně klesl. To mělo za následek nedostatek peněz v královské pokladně. Důsledkem bylo zavádění nových cel a zvyšování již zavedených.⁵

4 Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 33-38

5 Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 17

Po nástupu Habsburků

Náznak moderní správy financí přišel počátkem 16. století. Roku 1527 byla v zemích Koruny českém Ferdinandem I. Habsburským založena rada komory královské. Jejím úkolem bylo spravovat výběr daní a královských příjmů. Roku 1749 při reorganizaci správy státních příjmů zanikla. Roku 1558 byl nařízen výběr cla ve všech královských a poddanských městech. Rakousko za vlády Habsburků prodělalo několik bankrotů. Stálý nedostatek financí vedl ke zvyšování stávajících a k zavádění nových poplatků.⁶

Od 16. století po současnost

Třicetiletá válka přinesla velký propad v mezinárodním obchodě. Po jejím ukončení bylo nutné dát vše do pořádku a znovu vybudovat rozvrácená hospodářství. To znamenalo také vybudovat celní a mýtnou soustavu. V Čechách a na Moravě vzniklo celkem 10 celních obvodů.

V 16. až 19. století se celní soustava postupně vyvíjela. Docházelo ke změnám počtu celnic a mýtnic. Na začátku 18. století došlo k revizi cel a mýt. Cla a mýta bez právního základu byla zrušena. Potřeba vnést pořádek do vnitrostátního a zahraničního obchodu vedla v roce 1571 k vydání celního řádu a celního sazebníku pro země Koruny české. V roce 1775 byl pro české, polské a alpské země vydán jednotný celní řád. Došlo i k úpravě výběru cel. Mezi lety 1728 až 1788 bylo vydáno devět řádů, která zaváděla ochranná cla. Konečnou celní jednotu se povedlo zavést až císaři Františku Josefovi I. V roce 1851.⁷

Celní politika jednotlivých zemí bránila v rozvoji zahraničního obchodu. Během napoleonských válek došlo k velkému nárůstu podloudnictví. Potřeba tuto činnost potlačit vedla ke vzniku finanční stráže. Německý celní spolek založený v roce 1834 uvolnil bariéry v mezinárodním obchodě. Rakousko se však do tohoto spolku nezapojilo.⁸

Revoluční rok 1848 přinesl velké změny do státní správy. Vznikla ministerstva. Ministerstvo financí mnělo na starosti celnictví. Byla zřízena zemská finanční ředitelství a okresní komorní důchodkové správy. Z okresních důchodkových správ se v roce 1855 staly okresní finanční ředitelství, pod které spadaly i celní úřady a finanční stráž.

Československá republika převzala systém financí od Rakousko-Uherska. V roce 1927 JUDr. Emil Martinec vytvořil nový Celní kodex, čímž položil základy celního práva

6 Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 25-28

7 Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 29-30

8 Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 47

v Československu. V době svého vzniku patřil mezi nejmodernější a používal se, s výjimkou doby protektorátu, až do roku 1952. V průběhu třicátých let vznikla celní letiště v Praze, Mariánských Lázních a Brně.

V roce 1948 byl výkon celní správy přidělen národním výborům. To se neosvědčilo. Celní problematika přešla pod ministerstvo zahraničního obchodu. V roce 1949 bylo rozhodnuto o zrušení finanční stráže.⁹

V roce 1952 se celní politika přizpůsobila sovětskému modelu. Fiskální činnost se stala vedlejší. Celní správa prováděla zejména kontrolní činnosti a sběr dat pro statistické účely.¹⁰ Po vzniku federace v roce 1968, vznikla dvě ředitelství. Pro Českou republiku a Slovenskou republiku. Ta spadala pod ústřední celní správu na federálním ministerstvu zahraničního obchodu.¹¹

V roce 1992 došlo k převedení celní problematiky pod ministerstvo financí. To znamenalo také návrat k původním úkolům celní správy.¹²

Rozdělením Československa na Českou republiku a Slovenskou republiku k 1. 1. 1993 vzniká nová hranice. Mezi ČR a SR vznikla celní unie. Zboží z jiných států podléhalo výběru cla, proto na společné hranici musely být celní úřady. V roce 2004 se celní správa stává správcem spotřebních daní.

Vstupem České republiky do Evropské unie 1. 5. 2004 zanikly celní hranice. Celní úřady na hraničních přechodech byly zrušeny. Hraniční celní úřady zůstaly pouze na letištích s mezinárodním provozem, na kterých přistávají lety ze třetích zemí. Celní správě byly přiděleny další kompetence nesouvisející s celní problematikou.

⁹ Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 110

¹⁰ Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 120

¹¹ Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 151

¹² Karel SEDLÁČEK, Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7. str. 165

2 Kompetence celní správy

Výkon kompetencí celních orgánů je vázán na místní příslušnost sídla právnické osoby nebo bydliště fyzické osoby. Výjimku tvoří místní příslušnost podle celního kodexu EU. Který místní příslušnost stanovuje vzhledem k použitému celnímu režimu. Například u vývozu je místně příslušný celní úřad, v jehož územní působnosti se nachází místo, ve kterém se zboží balí nebo nakládá k vývozu. U spotřebních daní se může místní příslušnost lišit například u daňových skladů. V některých případech je pověřen konkrétní celní úřad, který jediný má pravomoc danou věc řešit. Tento úřad je věcně příslušný.

2.1 Clo a celní řízení

Veškeré zboží vstupující na celní území EU (dále jen „dovoz“) musí projít celním řízením. Každý, kdo zboží dováží (právnická, fyzická osoba), má povinnost podat celní prohlášení a zboží předložit ke kontrole. U dovozu zboží, které je osvobozeno od cla, DPH, spotřebních daní a případně i jiných poplatků (dále jen „daně“) spojených s propuštěním daného zboží do režimu volný oběh, je celní prohlášení podáno jiným úkonem. V tomto případě celní úřad vydá rozhodnutí o propuštění zboží do příslušného celního režimu také jiným úkonem. Například, turista, který dováží zboží v osobním zavazadle nepřesahující hodnotový nebo množství limit pro osvobození od cla a daní, podává celní prohlášení projitím zelenou zónou (východ „NIC K PROCLENÍ“). Ve stejné chvíli celní úřad vydá rozhodnutí o propuštění zboží do celního režimu volný oběh.¹³

Zboží, které vstupuje na celní území EU musí být přihlášeno u hraničního celního úřadu k provedení celního řízení. V případě nepřihlášení zboží k celnímu řízení se jedná o zboží uniklé celnímu režimu. Pokud celní úřad takové zboží najde, může jej zabavit a současně dát pokutu. V některých členských státech EU je možné současně vyměřit clo a DPH. Pokud zboží podléhá SPD, musí být SPD vyměřeno, na základě předpisů EU týkajících se SPD, vždy.

Pokud není propuštění zboží do navrženého celního režimu spojeno s povinnostmi pro příjemce zboží (dovozce), může celní prohlášení podat jakákoliv osoba, která má k dispozici doklady ke zboží a má právo s tímto zbožím disponovat.¹⁴ Režimem, u kterého může podat celní prohlášení pouze příjemce zboží nebo jím zmocněná osoba (plná moc), je například aktivní zušlechťovací styk. Tento režim může navrhnout pouze osoba, která má povolení celního úřadu k jejímu použití.

¹³ Článek 141 nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2446

¹⁴ Článek 170 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2013/952

Dovozce má právo zboží proclít kdekoliv na celním území EU. V případě podání celního prohlášení na hraničním celním úřadě, může celní úřad z kapacitních důvodů odmítnout provést celní řízení. V tomto případě musí dopravce (dovozce) podat celní prohlášení s navrženým režimem vnější tranzit společenství – T1. U tohoto celního režimu se vyžaduje zajištění celního dluhu a daní. Případně jiných poplatků spojených s propuštěním zboží do režimu volný oběh.

Vzhledem k potřebám firem, celní předpisy umožňují dovozcům požádat o vydání povolení k použití zjednodušených postupů. Pokud se jedná o povolení týkající se několika členských států EU, jedná se o takzvané jednotné povolení. To jsou případy kdy se celní úřad propuštění nachází v jednom státu EU, celní úřad kontroly a ukončení v jiných státech EU. K vydání tohoto povolení se musí vyjádřit vždy i celní úřad kontroly a ukončení. V rámci povolovacího řízení se prověřuje bezdlužnost žadatele, jeho bezúhonnost, finanční stabilita. Zjišťuje se historie dovozů a vývozů, zda nemá záznamy o celních deliktech.

Existují případy, kdy je zboží osvobozeno od cla, DPH a SPD. Dovozce (deklarant) musí toto osvobození uplatnit v celním prohlášení a prokázat splnění podmínek pro osvobození od cla, DPH a SPD. Ne vždy, když je zboží osvobozeno od cla je osvobozeno také od DPH.¹⁵

Ve věci propuštění zboží do režimu vývoz, je místně příslušným celním úřadem celní úřad, v jehož územní působnosti se zboží balí, nebo nakládá k vývozu. Pokud hodnota zboží nepřekročí limit 3 000 EUR, může být celní prohlášení k propuštění do režimu vývoz podáno i na hranici. K určení, zda není tento limit překročen se používá přepočítací kurz EURlimit. Ten platí celý kalendářní rok.

V rámci celního řízení celní úřad kontroluje také povolení, případně jiné doklady, potřebné pro propuštění zboží do daného celního režimu. Například, při dovozu vína musí být předložen doklad o jeho kvalitě VII. Tento doklad musí být vydaný autorizovanou osobou v zemi vývozu. Některé druhy potravin musí být nahlášeny v systému TRACES NT. Tento systém je provozován EU.

Každý dovozce nebo vývozce, případně jiná osoba, která komunikuje v rámci EU s celní správou, musí mít přiděleno EORI. Tato povinnost byla zavedena vzhledem k možnosti zboží proclít kdekoli v EU. Jedná se o registraci v databázi EU. Registraci může provést pouze celní správa členského státu EU ve kterém je daná osoba usazena. Do registrace se zapisuje mimo jiné i registrace k DPH, a to všechny které ji byly v rámci EU vydány.

¹⁵ § 71 a následující zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Celní správa ČR vyměřuje a vybírá clo ze zboží, které je dováženo ze zemí, které nejsou v EU. Při celním řízení rozhoduje (hraniční celní úřad), zda jej vůbec vpustí na celní území EU, případně zda jej propustí do navrhovaného celního režimu. Obdobně Celní správa ČR rozhoduje, zda může být zboží vyvezeno z EU, případně provázeno přes území EU. Při té příležitosti kontroluje, zda jsou dodržovány všechny zákazy a omezení. Clo je vybíráno na základě celních prohlášení. V současné době je 80 % vybraného cla zasíláno do rozpočtu EU, jako takzvaný „tradiční vlastní zdroj“ a 20 % jde do rozpočtu České republiky. Celkové množství vybraného cla činí ročně přibližně 9 miliard Kč.¹⁶

Vzhledem k tomu, že z celního hlediska má Česká republika s výjimkou mezinárodních letišť pouze vnitřní hranice (sousedí pouze se státy EU), většina dováženého zboží je na hranicích EU propuštěna příslušnou celní správou do režimu tranzitu. Zboží je dopraveno do ČR a finální celní řízení pak provádějí celní úřady v ČR (vybírají příslušné clo, rozhodují o propuštění do příslušného režimu, který stanoví, jak lze se zbožím nakládat). To je i důvodem, proč stále v ČR existuje celní správa vykonávající svoji tradiční roli. Obdobně je tomu při vývozu zboží mimo státy EU, pouze v obráceném pořadí.

Území České republiky je součástí celní unie v rámci EU. Z toho důvodu jsou v České republice uplatňovány předpisy EU. Některé předpisy EU musí být zapracovány do národní legislativy, některé jsou přímo aplikovatelné.

Sazba cla je vázána na sazební zařazení zboží. Deklarant, který zboží proclívá jej musí zařadit do celního sazebníku. Nese plnou odpovědnost za to, že je zboží do celního sazebníku správně zařazeno. Dovožci se ptají na výši cla. Clo je sice velmi důležitá informace, ale pokud nebude možné dané zboží propustit v EU do volného oběhu, je zbytečná. Na sazební zařazení zboží mohou být vázána různá opatření. Dovožce si musí zjistit, zda neexistují nějaká omezení pro dovoz daného zboží na celní území EU. Na dovoz daného zboží může být požadována dovozní licence, nebo jiný doklad, který opravňuje danou osobu k dovozu tohoto druhu zboží.¹⁷

Některá omezení mohou být dána národní legislativou členského státu EU. Při proclení daného zboží v tomto členském státě nebude propuštěno do režimu volný oběh, ale v jiném členském státě EU jej celní úřad do režimu volný oběh propustí. Dovoz některého druhu zboží může být zcela zakázán.

¹⁶ <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/vyrocní-zpravy.aspx>

¹⁷ <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-spolecnosti-a-zivotniho-prostredí/Stranky/default.aspx>

Zvláštní kategorií je proclívání poštovních zásilek. Podle ustanovení celních předpisů se zboží zasílané obchodníkem (nákup v internetovém obchodě), nepodnikající fyzické osobě v EU, považuje za obchodní zboží. Nevyžaduje se u něj prohlášení o shodě ani čestné prohlášení, že splňuje předpisy EU pro dané zboží. Ale celní úřad může, pokud posoudí, že se jedná o nebezpečné zboží, rozhodnout o jeho nepropuštění do navrhovaného režimu.

Zboží po doručení na celní území EU získává status zboží dočasně uskladněného. Zboží je skladováno v dočasném celním skladu, který provozuje poštovní nebo kurýrní služba (PPL, DHL, UPC, FEDEX, ...) na základě povolení celního úřadu. V tomto statusu se zboží může nacházet maximálně 90 dnů ode dne jeho uskladnění.¹⁸ Během této lhůty musí být podáno celní prohlášení na propuštění zboží do režimu. Celní prohlášení může podat poštovní služba nebo příjemce poštovní / kurýrní zásilky. V České republice poštovní a kurýrní služby ve valné většině posílají příjemci oznámení o přijetí zásilky k doručení. Současně s tímto oznámením zasílají návrh plné moci. Jestli příjemce zásilky tuto plnou moc akceptuje, musí vyplnit k ní připojené formuláře, aby mohla poštovní služba zboží řádně proclít. V některých případech musí být k celnímu prohlášení, s ohledem na podhodnocené faktury, přiložena objednávka zboží, výpis z bankovního účtu, PayPal, ...

V případě marného uplynutí 90-ti denní lhůty, má poštovní služba tři možnosti. Celní prohlášení s navrženým režimem volný oběh podá sama, bez informací od příjemce. Druhou možností je, že navrhne přenechání zboží státu. S tímto musí souhlasit celní úřad. A poslední možností je podání celního prohlášení s navrženým zvláštním režimem aktivní zušlechťovací styk, jehož účelem je zničení zboží. Náklady na zničení zboží jdou za deklarantem.

Celní správa žádné balíky nepřijímá, neskladuje ani neodesílá. Pokud poštovní zásilka příjemci nebude doručena, musí kontaktovat poštovní nebo kurýrní službu, která mu jí má doručit. Do vztahu dopravce a příjemce nemá celní správa žádné právo zasahovat. V České republice má poštovní a kurýrní služby na starosti Český telekomunikační úřad. Na svých stránkách má zveřejněny případy, kdy může zahájit šetření u dopravce.

Celní správa může poštovní zásilku zajistit pouze tehdy, když pojme důvodné podezření na to, že zboží obsažené v poštovním balíku porušuje předpisy EU nebo ČR. Nebo když zahájí řízení o celní hodnotě zboží, kdy je zboží zajištěno jako důkazní

18 Článek 149 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2013/2013

prostředek. Celní správa komunikuje pouze s poštovní službou, která následně komunikuje s příjemcem zboží.

Základními doklady přikládanými k celnímu prohlášení jsou doklady prokazující hodnotu zboží, kterým může být faktura, kupní smlouva, doklady k dopravě a doklady k pojištění (pokud zboží bylo pojištěno).

V případě, že se je zboží určené k dalšímu prodeji požaduje prohlášení o shodě, nebo jiný doklad podle předpisů upravujících uvádění daného zboží do obchodního oběhu (na trh), musí být předložen.

Existují základní celní sazby, označované jako sazba cla pro třetí země, preferenční, antidumpingová, vyrovnávací, dodatečná cla. Celní předpisy stanovují také zemědělské poplatky na cukr, sacharózu, mléčné tuky. Ty mohou být velmi vysoké. Základní sazba cla se s těmi ostatními sčítá. Clo tedy může být složeno ze sazeb cla pro třetí země, antidumpingového cla a z vyrovnávacího cla.

Na základě pravidel Mezinárodní obchodní organizace (WTO), musí každý stát zabezpečit minimální přístup zboží dováženého z jiných států na svůj vnitřní trh. K tomu má EU zavedené kvóty. Existují celní kvóty a zemědělské kvóty.

Zemědělské kvóty začínají trojčíslím 094. Tyto kvóty jsou spojeny s vydáním dovozní licence AGRIM. Správcem zemědělských kvót v České republice je Státní zemědělský investiční fond, který také licence AGRIM vydává. Celní správa nemá přístup k informacím o těchto kvótách.

Celní kvóty mohou být obecné, preferenční a nepreferenční. Mohou se vztahovat pouze na dovoz zboží z určitých států. Za podmínek stanovených v celních předpisech, se z kvóty stává kritická kvóta. V tomto případě se clo vyměří, jako by šlo o nekritickou kvótu. Dovozece však musí poskytnout zajištění celního dluhu do výše cla, které by bylo vyměřeno v případě vyčerpané kvóty. Evropská komise na základě podaných celních prohlášení poté na zboží uvedené v tomto prohlášení kvótu přidělí. Pokud přidělí jen na 50 % množství zboží uvedeného v celním prohlášení, celní úřad doměří clo na zbylé množství. Na uhrazení tohoto cla se použije poskytnuté zajištění celního dluhu. Zbylé zajištění se vrátí tomu, kdo jej poskytl. Za den uhrazení celního dluhu se považuje den poskytnutí zajištění celního dluhu. Preferenční kvóta může být použita pouze v případě předložení dokladu prokazující preferenční původ zboží. Tím může být doklad certificate (osvědčení) of origin EUR.1, EUR.2, EUR-MED, FORM-A, prohlášení o původu nebo

deklarace původu. Prohlášení a deklarace z lingvistického hlediska je to samé, ale toto označení rozlišuje, podle jakých dohod (předpisů) je vystaveno.¹⁹

Preferenční zacházení, použití preferenčních sazeb cla, je vázáno na uzavření dohody s daným státem nebo skupinou států. U rozvojových a nejméně rozvinutých států je preferenční zacházení v EU poskytováno jednostranně. Tyto státy však musí splnit určité podmínky a spolupracovat.

Výše uvedená část se vztahovala k preferenčnímu původu zboží. Existuje ještě nepreferenční původ. Tento původ se používá při uplatňování zákazů a omezení. Jeho uplatnění se řídí předpisy států, do kterých je zboží dováženo. Pro tyto účely se používá certificate of origin. Ten v ČR vystavuje Hospodářská komora České republiky. Na jejích stránkách je také popsáno k čemu se tento doklad používá.

U preferenčního původu existuje v EU pouze jeden jediný původ. Tímto původem je původ EU. U nepreferenčního původu se uvádí původ v konkrétním členském státě EU.

Mez informacemi k dokladům prokazujícím preferenční původ zboží je i informace o dokladu A.TR. Tento doklad neprokazuje původ zboží. Je vystavován na základě dohody o celní unii mezi Tureckem a EU. Prokazuje celní status zboží TR nebo EU.

2.2 Spotřební a ekologické daně

V České republice se spotřební daně dělí do dvou kategorií. Prvním z nich jsou výrobky podléhající dani z minerálních olejů, z lihu, z vína a meziproductů, z piva a z tabákových výrobků.²⁰ Druhá kategorie jsou energetické daně. Energetickým daním podléhá zemní plyn a některé další plyny, pevná paliva a elektrická energie.²¹

Do zákona o spotřebních daních jsou zapracovány i další produkty, u kterých za určitých okolností vzniká povinnost daň přiznat a zaplatit. Tím je surový tabák a zvláštní minerální oleje.

V roce 2004 po vstupu ČR do EU převzala celní správa od finanční správy správu spotřebních daní. To bylo provedeno zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních (dále jen „zákon 353“). Celní správa musela ve velice krátké době vyškolit personál, který přešel z celní problematiky na daňovou. Vzhledem k tomu, že problematika spotřebních daní nebyla pro celní správu úplnou neznámou, převzetí správy spotřebních daní nebylo až tak

¹⁹ <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/puvod-zbozi/Stranky/Puvod-zbozi.aspx>

²⁰ § 1 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

²¹ Část čtyřicátá pátá, čtyřicátá šestá a čtyřicátá sedmá zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů

problematické. Zákon 353 výkonem správy spotřebních daní pověřuje celní úřady a generální ředitelství cel.

Spotřební daně u některých vybraných výrobků tvoří více než 50 % ceny. Tato skutečnost podněcuje například k nelegálnímu pálení lihu, k přimíchávání metylalkoholu do lihovin nebo k pašování cigaret. To klade vysoké nároky na vyhledávací a kontrolní činnost celní správy.

V roce 2007 byly v ČR zdaněny také ostatní výrobky vyjmenované ve směrnici Rady 2003/96/ ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny (Text s významem pro EHP) (dále jen „směrnice 96“). To bylo provedeno zákonem 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů (dále jen „zákon 261“), v části čtyřicáté páté, čtyřicáté šesté a čtyřicáté sedmé. Jednotlivé části zákona 261 stanovují správcem daně celní orgány České republiky.

Stanovit správcem daně celní správu je logickým krokem, také vzhledem k potřebě sledovat dopravu vybraných výrobků mezi členskými státy EU. Tato doprava se ve své podstatě řídí stejnými principy jako režim tranzit, upravený celními předpisy. Stejně je to i se sklady. Podle celních předpisů se vydává povolení k provozování celního skladu, podle daňových předpisů povolení k provozování daňového skladu. Podmínky pro vydání povolení jsou obdobné.

Se správou spotřebních daní úzce souvisí povinné značení lihu²², značení tabákových výrobků²³ a značkování a barvení vybraných minerálních olejů a značkování některých dalších minerálních olejů²⁴. Tyto povinnosti umožňují správci daně sledovat tyto vybrané výrobky. Současně do značné míry omezují možnosti k uskutečnění daňových úniků. Kontrolní činnost správce daně může zabránit ohrožení života a zdraví lidí a ohrožení životního prostředí.

2.2.1 Význam, funkce, právní prameny

Spotřební daně mají fiskální funkci. Tvoří nezanedbatelnou část příjmu státního rozpočtu. I když ne takovou jako u daně z přidané hodnoty na jejíž výši mají také dopad. Spotřební daň se započítává do základu pro výpočet DPH.

22 Zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu, vyhláška č. 334/2013 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o povinném značení lihu

23 § 114 a následující zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, vyhláška 82/2019 Sb., o tabákových nálepkách

24 Část pátá a část šestá zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, vyhláška č. 61/2007 Sb., kterou se stanoví podrobnosti značkování a barvení ...

Spotřební daně mají také regulační funkci. Sazba spotřební daně může ovlivnit spotřebu daného vybraného výrobku.

Spotřební daně jsou v EU upraveny směrnicemi²⁵, které musejí být zapracovány do národních legislativ členských států EU. V případě rozporu mezi národní legislativou a směrnicemi se směrnice stávají přímo aplikovatelnými v té části, které odporuje národní legislativa.

Vzhledem k nutnosti jednotné úpravy dopravy vybraných výrobků mezi členskými státy EU je tato oblast upravena nařízeními.²⁶

Směrnice stanovují cíl, který má být dosažen. Jakým způsobem se k tomuto cíli jednotlivé členské státy EU dostanou, je pouze na jejich rozhodnutí (normativních aktech).

2.2.2 Konstrukce daní

Jedná se o daně nepřímé, které platí konečný spotřebitel v ceně výrobku, ale odvádí je plátce daně. U těchto daní vzniká daňová povinnost výrobou včetně těžby na daňovém území EU nebo dovozem na daňové území EU. Obecně povinnost daň přiznat a zaplatit vzniká v okamžiku uvedení, i protiprávnímu, vybraných výrobků do volného daňového oběhu. U osvobozených vybraných výrobků vzniká povinnost daň přiznat a zaplatit okamžikem jejich použití k jiným účelům, než na které se osvobození vztahuje. Další případy, kdy vzniká povinnost daň přiznat a zaplatit, budou zmíněny v bodech této práce týkající se dané oblasti spotřebních daní. Kdy vzniká povinnost daň přiznat a zaplatit stanovuje například § 9 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

Spotřební daň se platí ze spotřeby zboží. Předpisy EU stanovují povinnost spotřební daň, až na taxativně vyjmenované výjimky, platit v zemi spotřeby. Zboží podléhající spotřební dani se označuje jako vybraný výrobek.

V EU se jedná o vybrané výrobky podléhající energetické dani, dani z alkoholu a alkoholických výrobků a dani z tabákových výrobků. Každou oblast upravuje samostatná směrnice. V ČR jsou energetické daně rozděleny na daně z minerálních olejů upravené

25 směrnice Rady (ES) č. 118/2008 ze dne 12. prosince 2008, o obecné úpravě spotřebních daní a o zrušení směrnice 92/12/EHS, v konsolidovaném znění, další směrnice v následujícím textu

26 - nařízení Komise (ES) č. 684/2009 ze dne 24. července 2009, kterým se provádí směrnice Rady 2008/118/ES, pokud jde o elektronické postupy pro přepravu zboží podléhajícího spotřební dani v režimu s podmíněným osvobozením od spotřební daně,

- nařízení Komise (EHS) č. 3649/92 ze dne 17. prosince 1992, o zjednodušeném průvodním dokladu pro pohyb výrobků podléhající spotřební dani, které byly propuštěny pro domácí spotřebu v odesílajícím členském státě, uvnitř Společenství

- nařízení Komise (ES) č. 436/2009 ze dne 26. května 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o registr vinic – průvodní doklad pro dopravu vinařských produktů

zákonem 353 a na daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv a daň z elektřiny upravené v částech čtyřicáté páté až čtyřicáté sedmé – zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů (dále jen „zákon 261“). Daně upravené zákonem 261 se v České republice nazývají energetické daně. Nesprávně se také používá označení ekologické daně. Svou podstatou se jedná o spotřební daně. Do oblasti působnosti zákona 353 spadá také daň z lihu, z vína a meziproductů, z piva a z tabákových výrobků. Dani z lihu podléhají nápoje zařazené do nomenklatury 2207 nebo 2208 obsahující minimálně 1,2 % objemových lihu. Dani z vína a meziproductů podléhají vína a fermentované nápoje a meziproducty zařazené do nomenklatury 2204, 2205 a 2206 obsahující minimálně 1,2 % maximálně 22 % objemových lihu. Dani z piva výrobky zařazení do nomenklatury 2203 obsahující více než 0,5 % objemových lihu. U piva existuje šest sazeb spotřební daně vycházející z roční výroby (výstav) piva.²⁷

U vybraných výrobků vzniká daňová povinnost jejich výrobou na daňovém území EU (včetně těžby) nebo jejich dovozem na daňové území EU. Daňové území EU je definováno ve směrnici 118. Území EU, která nejsou daňovým územím EU se považují za území třetí země (země, která není členem EU).

Plátce daně se musí ke každé dani registrovat samostatně. Daňové přiznání se podává za každou daň samostatně. Až na výjimky stanovené zákonem, se daňové přiznání musí podat do 25. dne, který následuje po zdaňovacím období, ve kterém tato povinnost vznikla. Ve stejné lhůtě a stejným způsobem plátce uplatňuje nárok na vrácení daně, pokud zákon nestanoví jinak. Zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc.

Pokud zákon nestanoví jinak, je daň splatná do 40. dne po skončení zdaňovacího období, ve kterém vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit. U tabákových výrobků se za daňové přiznání považuje objednávka tabákových nálepek.

Při dovozu se za daňové přiznání považuje celní prohlášení, jímž je navrženo propuštění vybraných výrobků do příslušného celního režimu. Spotřební daň je vybírána současně se clem podle celních předpisů. Výjimku tvoří celní režim pod kódem 45 – propuštění zboží do domácí spotřeby s umístěním do skladu s daňovým dozorem. U tohoto celního režimu není zboží propuštěno do volného daňového oběhu. Povinnost spotřební daň přiznat a zaplatit vzniká až při uvedení vybraných výrobků do volného daňového oběhu (vyskladnění z daňového skladu).

27 § 105 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

Doprava mezi členskými státy EU je regulována nařízeními Komise.²⁸ Dopravu vybraných výrobků mezi členskými zeměmi EU pro účely podnikání lze provádět pouze s doklady SAAD (simplified accompanying administrative document), kdy se vybrané výrobky dopravují v režimu volného daňového oběhu, nebo eAD (electronic administrative document), kdy se jedná o dopravu v režimu podmíněného osvobození od daně. Režim podmíněného osvobození od daně se používá pro zboží, u kterého nebyla zaplacená spotřební daň. Současně jsou stanoveny podmínky pro zacházení s tímto zbožím. A to zákonem, nebo v povolení vydaném správcem daně.

Doklad eAD může vystavit pouze daňový sklad. Zahájení dopravy povoluje správce daně. Příjemce vybraných výrobků v jiné členské zemi musí mít povolení od svého správce daně. Evidenční číslo tohoto povolení SEED (System for Exchange of Excise Data) kód musí odesílající daňový sklad zapsat do dokladu eAD.

Doklad SAAD vystavuje prodejce v členské zemi odeslán. Pokud chce uplatnit nárok na osvobození od daně musí dopravu musí nahlásit svému správci daně. Příjemce v zemi dodání musí nahlásit svému správci daně, že chce tyto výrobky přijmout pro čely podnikání a zajistit daň. Správce daně příjemci sdělí číslo jednací, které musí odesílatel zapsat do kolonky č. 6 dokladu SAAD. Bez tohoto čísla jednacího doklad není platný. Správce daně může vybrané výrobky dopravované bez platného dokladu SAAD nebo eAD zabavit (i s dopravním prostředkem) a vyměřit spotřební daň podle předpisů platných v dané členské zemi EU. Dopravci může být současně vyměřena pokuta.

Podle směrnice 118 mohou členské země vybrané výrobky osvobodit od spotřební daně. Jakým způsobem to provedou je pouze na nich. U minerálních olejů je však při vrácení spotřební daně stanovena minimální daň, pod kterou nelze jít. V ČR je to 660 Kč / 1 000 litrů. U osvobozených minerálních olejů se minimální zdanění neuplatňuje.²⁹ V ČR se vybrané výrobky od spotřební daně přímo osvobozují, například obecně denaturovaný líh, nebo se uplatňuje nárok na vrácení daně, například minerální oleje spotřebované pro výrobu tepla.

Daňový subjekt může požádat o povolení podle zákona 353. Jedná se o povolení k provozování daňového skladu podle § 19a, povolení k opakovanému přijímání vybraných výrobků v režimu podmíněného osvobození od daně podle § 22 nebo k jednorázovému přijetí vybraných výrobků v režimu podmíněného osvobození od daně.

28 <https://www.celnisprava.cz/cz/faq/Stranky/Doprava-lihovin-v-%C3%ADna-piva-a-meziprodukt%C5%AF-mez-%C4%8Dlensk%C3%BDmi-st%C3%A1ty-EU.aspx>

29 § 49 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

Podmínkou pro vydání těchto povolení je prokázání bezúhonnosti, bezdlužnosti u finanční správy, celní správy, správy sociálního zabezpečení a u zdravotních pojišťoven. U prvních dvou se prokazuje i ekonomická stabilita. Další podmínkou pro vydání povolení je poskytnutí zajištění daně. Bezúhonnost a bezdlužnost se prokazuje jak na firmu, tak i na statutární orgány (předsedu představenstva, jednatele, ...).

Se spotřební daní z lihu úzce souvisí zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu a zákon č. 61/1997 Sb., o lihu. Se spotřební daní z tabákových výrobků je spojeno značení tabákových výrobků tabákovou nálepkou, které upravuje přímo zákon 353. Se spotřební daní z minerálních olejů zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách.

Povinnému značení lihu podléhají všechny výrobky zařazené do nomenklatury 2207 a 2208, které obsahují 15 % a více lihu.³⁰ Povinné značení lihu bylo zavedeno po aféře s metanolem, kdy na požití lihovin pančovaných metanolem zemřelo se dostalo do zdravotních problémů mnoho lidí. Tato povinnost má zákazníkovi, konečnému spotřebiteli, zaručit, že je líh obsažený v daném obchodním balení bezpečný. Osoba, která uvádí do volného oběhu lihoviny podléhající povinnému značení, je povinna se registrovat u správce daně místně příslušného jejímu sídlu nebo bydlišti. V přihlášce k registraci osoby povinné značit líh musí uvést místo, ve kterém se značení bude provádět. V ČR značení lihu může prováděno pouze v daňovém skladu. Vydání tohoto povolení podléhá obdobné proceduře jako u povolovacího řízení podle zákona 353. Místo ke značení lihu musí být vybaveno kamerovým systémem monitorujícím situaci v něm. Přístup k těmto kamerám musí mít správce daně. Pokud jsou lihoviny podléhající povinnému značení lihu značeny kontrolní páskou mimo daňové území ČR, celní úřad jej neschvaluje.

Osoba povinná značit líhu musí složit kauci. Existují tři sazby kauce. Kauce ve výši 100 000 Kč opravňuje označit 2 000 litru čistého lihu. To umožňuje označit 10 000 lahví 40 % lihoviny. Z tohoto množství může být v lahvích do 0,06 litru maximálně 500 litru čistého lihu. Kauce ve výši 500 000 Kč umožňuje označit 20 000 litru lihu. Množství balení do 0,06 litru není omezeno. Kauce 5 000 000 Kč množství značeného lihu neomezuje. Aby se osoba registrovaná k povinnému značení lihu nemusela registrovat také jako distributor lihu, zákon říká, že první prodej uskutečněný po označení lihu není distribucí. Distributor lihu musí složit kauci 5 000 000 Kč. Snížené kauce neexistují.

Každý, kdo prodává líh, musí mít koncesi k prodeji lihu. Tu vydává živnostenský úřad. obchodníci mohou líh, který podléhá značení lihu, kupovat, nebo si na sebe nechat převést, pouze od osoby registrované ke značení lihu, a to pouze ty které jsou značeny její

30 <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/registr-znl/Stranky/default.aspx>

kontrolní páskou, nebo od distributora lihu. V případě prodeje (převodu) značeného lihu jinému obchodníkovi se z prodejce automaticky stává distributor lihu se všemi důsledky s tím spojenými.

Lih podléhající značení může být do volného daňového oběhu uváděn pouze ve spotřebitelském balení o maximální velikosti 1 litr. Pokud je láhev skleněná, může být její velikost maximálně 3 litry. Za skleněnou láhev se považuje i láhev keramická opatřená politurou.

Na místech, kde dochází k míchání nápojů k okamžité spotřebě, se může nacházet pouze jedna otevřená láhev od jednoho druhu lihu. Druh lihu je definován výrobcem a názvem lihoviny.³¹ Když se bude jednat o tuzemák od firmy Seliko a tuzemák od firmy Božkov, jedná se o dva druhy lihu. Když půjde o tuzemák od Selika a tuzemák speciál od Selika, jedná se také o dva druhy lihu.

Prodej lihovin podléhajících značení mimo prostory prodejen (potravinářských závodů) upravuje zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Podle tohoto zákona, lze tyto lihoviny prodávat pouze na ochutnávce lihovin, výročním, farmářském a tradičním trhu, veřejnosti přístupné slavnosti, tradiční, kulturní, taneční a jim podobné akci. A to pouze za předpokladu, že splní oznamovací povinnost. Tento prodej musí být oznámen správci daně místně příslušnému konání akce, nejméně pět pracovních dnů před zahájením prodeje.³²

Lihoviny určené k vývozu nebo k dopravě do jiného členského státu k účelům podnikání, nesmí být značeny kontrolní páskou. Protože povinnost značit líh existuje skoro ve všech členských státech EU, je doprava lihovin s obsahem lihu 15 % a více možná jen v režimu podmíněného osvobození od daně. To umožňuje tyto lihoviny vyvážet nebo dopravovat do jiného členského státu EU pouze z daňového skladu s dokladem eAD (electronic accompanying document). Jedná se o elektronickou formu dokladu AAD (administrative accompanying document). Zahájení dopravy musí povolit správce daně. U této dopravy musí být poskytnuto zajištění spotřební daně. K tomuto účelu se zablokuje část zajištění spotřební daně poskytnuté pro daňový sklad. Po ukončení dopravy, se blokace zruší. Daňový sklad, který doklad eAD vystavuje, do něj musí zapsat evidenční číslo povolení příjemce. Jedná se o SEED kód. To je číslo povolení zapsané v systému na výměnu údajů o spotřební dani (Systém for Exchange of Excise Data). Bez tohoto údaje nelze doklad vyplnit.

31 § 5 zákona č. 307/2016 Sb., o povinném značení lihu

32 § 14 zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Minerální oleje vyjmenované v § 134w podléhají značkování a barvení vybraných minerálních olejů. Oleje mohou být značkovány a barveny pouze v daňovém skladu. Povolení ke značkování a barvení vydá pouze daňovému skladu vybavenému zařízením umožňujícím řádné značení. Toto zařízení musí umožňovat kontinuální dodávání barvicí a značkovací látky, nebo musí být schopné minerální olej řádně promíchat. LTO určený nebo nabízený pro výrobu tepla musí být značkován a barven. Pokud celní úřad při odběru vzorků zjistí, že nesplňuje množství značkovací látky a barviva, nebo není značkován a barven vůbec, vyměří na tento olej spotřební daň.

Minerální oleje vyjmenované v § 134m podléhají značkování některých dalších minerálních olejů. Tyto minerální oleje musí být značkovány nejpozději při výstupu z výrobního zařízení, nebo při vyskladnění z daňového skladu. Značkovat může pouze výrobce nebo provozovatel daňového skladu na základě vydaného povolení ke značkování.

Energetické daně jsou ze zemního plynu a některých dalších plynů, z pevných paliv a z elektřiny.

Zákonná úprava těchto daní je stejná. Shodují se i §§ upravující osvobození od daně a vydávání povolení k nabytí produktu bez daně a k nabytí produktu osvobozeného od daně.

U energetických daní vzniká povinnost daň přiznat a zaplatit dodáním konečnému spotřebiteli, spotřebou nezdaněného produktu, spotřebou osvobozeného produktu pro jiné účely, než na které se osvobození vztahuje. Za konečného spotřebitele se považuje i distributor, který nemá platné povolení k nabytí bez daně. U LPG a CNG se za konečného spotřebitele považuje ČS PHM.

Zákon stanovuje účely spotřeby produktů podléhajících energetickým daním, které jsou osvobozené od daně. Nabyvatel osvobozených produktů musí mít, až na výjimky stanovené zákonem upravující danou energetickou daň, povolení k nabytí produktu osvobozeného od daně.

Dodavatel, který dodává konečnému spotřebiteli produkty osvobozené od daně (nevznikla povinnost daň přiznat a zaplatit), má postavení plátce daně bez povinnosti se registrovat. U energetických daní neexistují daňové sklady ani doprava v režimu podmíněného osvobození od daně. Správci daně se neoznamuje zahájení a ukončení dopravy.

Celní správa může v rámci správy spotřebních daní odebírat vzorky. Vzorkař musí být proškolen a musí postupovat podle platných norem pro odběr vzorků u dané komodity. Při odběru vzorků z nákladního prostoru kamionu, nebo horního poklopu cisterny, musí mít školení pro práci ve výškách. V uvedených případech je překročena hranice 1,5 metru.

Jsou případy, kdy vzorky může odebírat pouze osoba školená v používání individuálních zabezpečovacích prostředků pro práci ve výškách. Některé vzorky může odebírat pouze k tomu určená instituce.

2.3 Intrastat

Potřeba mít přehled o pohybu zboží mezi členskými státy EU vedla ke sběru dat o zboží dodávané z jednoho do druhého členského státu EU. Není důležité, kdo komu dané zboží účtuje, ale jeho fyzický pohyb. Do hlášení Intrastat se zahrnuje zboží, u kterého nedošlo k převodu majetkových práv (přijaté k opravě) a zboží u kterého došlo k převodu majetkových práv. Nezahrnuje se zboží, které na území daného členského státu vstoupilo dočasně, například přeprava a zboží, které podléhá celním předpisům (zboží pod celním dohledem). Existují také takzvané zvláštní pohyby zboží, mezi které patří dodání na palubu letadla, lodě, změny ekonomického vlastnictví letadel a lodí, nebo dodání dílů kosmických raket a satelitů dopravovaných do kosmu. Český statistický úřad (ČSÚ) vydává pro každý kalendářní rok aktuální Příručku pro Intrastat. Tu zveřejňuje na svých internetových stránkách.³³

Členské státy mají různou úpravu v oblasti sběru prvotních údajů. Liší se výkazy, mají jiné organizační zabezpečení, jinak rozlišují obchodní transakce, sběr a vykazování určitých údajů může být jiný, jsou různé prahy pro vykazování Intrastatu a v použití dalších prahů pro osvobození od podávání hlášení Intrastat. Získané údaje se předávají statistickému orgánu EU, kterým je Eurostat. Ze získaných údajů ČSÚ sestavuje měsíční statistiky.

Bod 4.2. Příručky pro Intrastat:

„Zveřejněné údaje především používají:

- Podnikatelské subjekty, které chtějí znát svůj podíl na trhu a sledovat množství svých prodaných výrobků a jejich cenu a mají snahu objevovat nové trhy a možnosti pronikání na ně.
- Evropská komise pro studie o integraci vnitřního trhu, pro tvorbu evropské zemědělské a obchodní politiky, pro přijímání antidumpingových opatření, pro uzavírání obchodních dohod.
- Mezinárodní organizace pro vyhodnocení hospodářské situace určité země.
- Český statistický úřad pro potřeby sestavení národních účtů a poskytování informací uživatelům.

33 https://www.czso.cz/csu/czso/intrastat_prirucky

- Ministerstvo průmyslu a obchodu pro provádění hospodářské politiky.
- Česká národní banka pro potřeby sestavení platební bilance.
- Velvyslanectví a jiné zastupitelské orgány, které se zajímají o obchodní vztahy s příslušnými zeměmi.
- Profesionální svazy různých odvětví, například průmyslu, obchodu, dopravy, které je používají především pro hájení zájmů svých členů.

Každý, kdo se zabývá hospodářstvím a potřebuje znát vývoj obratu pohybu zboží přes hranice a obchodní bilance ČR, případně chce vědět, jak si ČR udržuje svou pozici v konkurenčním prostředí EU.

Údaje o pohybu zboží přes hranice jsou měsíčně zveřejňovány na internetových stránkách ČSÚ na adrese www.czso.cz v části „Databáze, registry“ pod označením „Databáze pohybu zboží přes hranice“.

Osoba podávající hlášení Intrastat se nazývá Zpravodajská jednotka. Tou se stává plátce DPH v ČR nebo i právnické osoby. Může se jednat o státní orgány, veřejnoprávní instituce, orgány samosprávy a podobně. Další podmínkou pro vznik povinnosti podávat hlášení Intrastat je dosažení prahové hodnoty 12 000 000 Kč v kalendářním roce. Tato hodnota je samostatná pro přijaté zboží a pro odeslané zboží. Pokud firma tento limit dosáhne pro přijaté zboží musí se registrovat jako zpravodajská jednotka podávající hlášení o přijatém zboží. Hlášení je zpravodajská jednotka povinna podat již za kalendářní měsíc, ve kterém bylo prahové hodnoty dosaženo. Pokud zpravodajská jednotka v daném kalendářním roce nedosáhne prahu 12 000 000 pro daný směr, musí tuto skutečnost oznámit celnímu úřadu. Hlášení však musí podávat ještě celý následující kalendářní rok.

Při jednorázovém dosažení prahu se zpravodajská jednotka neregistruje, ale podá hlášení za kalendářní měsíc, kdy tento práh dosáhla. Jedná se například jednorázový nákup strojního zařízení, stavebních strojů, ... Použije jednorázový výkaz.

U zpravodajských jednotek, které nejsou usazeny v ČR, je místně příslušným celním úřadem Celní úřad pro hlavní město Prahu. U ostatních zpravodajských jednotek Krajský celní úřad, pod jehož územní působnost spadá její bydliště nebo sídlo, u Celního úřadu Praha Ruzyně je územní působnost vymezena jeho celním prostorem (§ 6 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky).

Hlášení je zpravodajská jednotka povinna předat celnímu úřadu elektronicky a to do 20. pracovního dne měsíce, který následuje po referenčním období (kalendářním měsíci) za které se hlášení podává. U jednorázového hlášení je termín 10. pracovních dnů a lze jej podat i papírově. Pokud v daném referenčním období zpravodajská jednotka žádné zboží nepřijala nebo neodeslala, musí podat negativní hlášení do 12. pracovních dnů.

Hlášení se podávají prostřednictvím aplikací InstatDesk nebo InstatOnline. Lze je odeslat po částech s vyznačením měsíce nebo souhrnně. Nepřikládají se žádné přílohy.

2.4 Trestní řízení

Celní správa provádí odhalování a v některých případech i vyšetřování stanovených trestných činů spočívající např. ve zkrácení některých daní, nelegální přepravě drog, zbraní, porušení práv k ochranné známce atd.). Provádí úkony policejního orgánu jako je prověření podezření, zda se trestný čin skutečně stal, odhaluje pachatele trestných činů a důkazy proti pachateli trestného činu. Pokud je možné provést zkrácené přípravné řízení, vyšetřování trestného činu až k jeho předání státnímu zástupci k rozhodnutí, zda podá žalobu, provede celní správa. Jinak předá případ policii, která zahájí vyšetřování.

Pro tuto činnost je celní správa v hlavě V zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, vybavena silnými pravomocemi, např. možností využívat odposlechy, sledovat osoby a věci, využívat informátory.

Všechny tyto pravomoci však nepomohou, pokud příslušníci celní správy nebudou postupovat precizně, cílevědomě a v některých případech rychle.

2.5 Kontrola zpoplatnění pozemních komunikací

Zpoplatnění silnic a dálnic upravuje část šestá zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích. Seznam komunikací podléhajících zpoplatnění je ve vyhlášce č. 470/2012 Sb., komunikace zpoplatněné mýtným. Výše poplatku je stanovena v nařízení vlády č. 240/2014 Sb., o výši časových poplatků, sazeb mýtného, slevy na mýtném a o postupu při uplatnění slevy na mýtném.

Obrázek 1 Celníci kontrolují zpoplatněné komunikace

Zdroj: <https://www.facebook.com/celnispravacr/photos/3775070805885915>

Celní správa ČR kontroluje, zdali bylo zapláceno mýtné za použití zpoplatněných silnic a dálnic. Vozidla nad 3,5 tuny platí mýto za ujeté kilometry a počet náprav, jejíž kola jsou ve styku s vozovkou. K tomuto účelu se používala elektronická zařízení odečítaná mýtnými bránami. V současné době se využívá satelitní systém. Jedná se o výkonové zpoplatnění.

Osobní vozidla a autobusy museli mít dálniční kupón umístěný v pravém dolním rohu čelního skla vozidla. Neplatný kupón musel být odstraněn. V současné době se používá elektronický dálniční kupón. Registrační značka (RZ) vozidla se musí zaregistrovat u provozovatele systému a zaplatit časový poplatek. Ten je roční, třicetidenní, a desetidenní.

Celní správa mýtné ani časový poplatek nevybírání. Vozidla používána ke kontrole placení poplatků za používání zpoplatněných komunikací jsou napojena na systém správce, který poplatky vybírá. Pokud se v systému objeví RZ u kterého nebyl poplatek správně uhrazen, vozidlo v případě jeho záchytu hlídka zastaví a řidiči dá pokutu. Pokutu dostává i provozovatel vozidla.

Od poplatku jsou osvobozena vozidla Hasičského záchranného sboru ČR, Policie ČR, poskytovatele zdravotnické záchranné služby, přepravy pacientů neodkladné péče a zdravotnické dopravní služby, ..., která jsou vybavená výstražným světlem. Vozidla, která převážejí zdravotně postižené, musejí být zaregistrována v systému, aby po zpoplatněných komunikacích mohla jezdit bez uhrazení dálniční známky. Majitelem vozidla musí být postižená osoba nebo jí blízká osoba.³⁴ Tato osoba musí být státním občanem ČR a musí být uznána za postiženou osobu podle předpisů ČR. Pokud nejsou splněny tyto podmínky, není tělesně postižená osoba osvobozena od poplatků za používání zpoplatněných pozemních komunikací. Aby bylo možné uznávat osvobození od poplatků i občanům jiných členských států EU, je vyvíjena iniciativa ke sjednocení pravidel pro uznání invalidity.

2.6 Vybírání a vymáhání pokut a některých poplatků

Zákonem č. 280/2009 Sb., daňový řád, byla zavedena dělená správa. Ta je upravena v §§ 161 a 162. Celní úřady dělenou správu provádějí na základě § 8 odst. 2 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.

³⁴ § 20a zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích

K dělené správě dochází v případě, kdy poplatek nebo pokutu vyměří jeden správní orgán, a druhý jej vybírá (vymáhá). Tímto způsobem může být vybírán pouze poplatek nebo pokuta, který je příjmem státního rozpočtu, státních fondů nebo rozpočtů územních samosprávných celků a při jeho placení se postupuje podle daňového řádu. Další možností je, že zákon stanovuje pro správu výběru poplatků jiný správní orgán veřejné moci než ten, který jej vyměřil.

Jedná se o daňový spis. Z uvedeného důvodu nemohou celní úřady sdělovat informace o případných platbách (poplatcích, pokutách) po telefonu. Osoba, která chce zjistit proč jí celní úřad uvalil exekuci na účet, musí prokázat svoji totožnost. Musí se osobně dostavit na celní úřad, nebo žádost o informace zaslat poštou nebo datovou zprávou.

Dělená správa se provádí buď ze zákona, nebo na základě dohody. Musí však být splněny podmínky pro vznik dělené správy. V současné době celní správa vybírá a vymáhá poplatky a pokuty asi za 50 správních orgánů.

Celní úřady také provádějí exekutorské úkony u dlužníků. U těchto úkonů v případě potřeby asistuje celník se služební zbraní, aby zajistil bezpečnost pracovníků celní správy při exekuci.

2.7 Kontrola hazardních her a dodržování zákazu reklamy na nepovolené nebo neohlášené hazardní hry

Hazardní hry jsou velice výnosným druhem podnikání. Obzvláště toho nelegálního. Hazardní hry jsou zdrojem sociálních problémů a v mnoha případech je doprovází kriminální činnost. Z těchto důvodů je nutná jejich regulace. Ta je provedena prostřednictvím zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve kterém jsou stanoveny podmínky pro jejich provozování. Reklamu na hazardní hry reguluje zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů. Celní úřady se při kontrolách hazardních her řídí také zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. Při kontrolách výnosů z hazardních her je aplikován zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu³⁵.

Úkolem celní správy je odhalovat nelegálně provozované hazardní hry. A to jak v nelegálních hernách, tak například na internetu. Je dozorujícím orgánem a kontroluje dodržování podmínek k provozování hazardních her a projednává přestupky. Od 1. 6. 2021

³⁵ § 35 odst. 1 písm. b) zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

také přestupky týkající se internetových her, které do této doby projednávalo ministerstvo financí. V zákoně o hazardních hrách jsou vyjmenovány druhy hazardních her, které podléhají povolení ministerstva financí. Zákon dále stanovuje hazardní hry, jejichž zahájení podléhá oznámení obecnímu úřadu obce na jejímž území se má daná hazardní hra provozovat. Lhůta pro oznámení je třicet dní před zahájením provozování hazardní hry.

Zákonem jsou stanovena místa, ve kterých může být hazardní hra provozována. Jaká povolení je nutné mít. Jaká opatření musí provozovatel učinit a v neposlední řadě, do kdy musí být výhra vyplacena. Licenci k provozování hazardní hry vydává ministerstvo financí. Obecní úřad poté povoluje umístění herního prostoru v katastru obce. Jemu se také oznamuje zahájení hazardní hry. Zahájení provozování loterie se musí oznámit celnímu úřadu nejpozději pět dní před jejím zahájením.

Generální ředitelství cel a celní úřady mají v gesci kontrolu dodržování zákona o hazardních hrách, podmínek stanovených v základním povolení (povolení ministerstva financí) a povolení k umístění herního prostoru (vydává obecní úřad). Dále kontrolují náležitosti uvedené v oznámení o zahájení hazardní hry. Mají oprávnění zpracovávat údaje získané z výkaznictví kontrolovaných subjektů provozujících hazardní hry. To je důležité pro posouzení, zda jsou dodržovány všechny zákonné povinnosti. Generální ředitelství cel navíc tyto údaje používá k analytickým účelům.

Jedná se o docela rozsáhlou problematiku i vzhledem ke skutečnosti, že nelegální hry nezřídka bývají organizovány mezinárodními skupinami. Odhalení provozovatelů vyžaduje preciznost a zkušené vyšetřovatele.

2.8 Kontrola evidence tržeb (EET)

Tato kompetence celní správy vychází ze zákona č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb. S tímto zákonem úzce souvisí zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti. Stanoviska k jednotlivým ustanovením zákona č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb může vydávat pouze finanční správa. Celní správa má pravomoci pouze v oblasti kontroly plnění povinností při evidenci tržeb.³⁶

Vyhláška č. 269/2016 Sb., o způsobu tvorby podpisového kódu poplatníka a bezpečnostního kódu poplatníka, jaké údaje a v jakém pořadí musí podpisový kód obsahovat. Bezpečnostní kód poplatníka se vytváří z otisku podpisového kódu stanoveným způsobem.

³⁶ § 2 odst. 2 zákona č. 112/2006 Sb., o evidenci tržeb

Evidenci tržeb musí vést poplatníci daně z příjmu fyzické osoby a daně z příjmu právnické osoby (dále jen „poplatník“). Nařízení vlády č. 376/2017 Sb., o vyloučení některých tržeb z evidence tržeb, bylo zrušeno nálezem ústavního soudu č. 8/2018 Sb. ke dni 28. 02. 2018.

Poplatníci jsou povinni vystavit účtenku, která obsahuje povinné údaje a předat ji kupujícímu. Údaje o této evidované tržbě je poplatník povinen zaslat datovou zprávou správci daně. Pro tyto účely je poplatníkovi stanovena povinnost vyžádat si od správce daně autentizační údaje. Celní úřad může, v rámci kontroly plnění povinnosti vystavení dokladu a zaslání datové zprávy, provádět kontrolní nákupy. Pro účely zákona o evidenci tržeb se u kontrolního nákupu jedná o uzavření smlouvy.

S kontrolou povinnosti odeslat datovou zprávu může být problém. V případě doby odezvy delší než 2 sekundy se na účtence neuvádí fiskální identifikační kód (FIK). Poplatník je povinen datovou zprávu odeslat do 48 hodin od uskutečnění evidované tržby. U zjednodušeného režimu se FIK nikdy neuvádí. Poplatník je povinen datovou zprávu zaslat do 5 dnů. Jedná se o případy, kdy internet v místě prodeje není k dispozici. Pokud je povinnost vystavovat účtenky a odesílat datové zprávy vážně porušována, může celní úřad nařídit uzavření provozovny nebo pozastavení činnosti, při které se provádí evidence tržeb. Pokud poplatník prokáže pominutí důvodu k vydání opatření, celní úřad toto opatření bezodkladně zruší.

Proces se řídí, pokud zákon o evidenci tržeb nestanoví jinak, zákonem č. 280/2009 Sb., daňový řád. Toto ustanovení se nevztahuje na přestupky. U těch se postupuje podle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.³⁷

2.9 Kontrola nelegálního zaměstnávání cizinců

Celní správa provádí kontrolu na pracovištích firem zaměřenou na nelegální zaměstnávání cizinců. Tuto pravomoc má od 1. srpna 2004. Celní správa získala s nabytím účinnosti zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Na základě §§ 124 a 125 odst. 4 zákona o zaměstnanosti celní správa kontroluje, zda cizinec práci vykonává na základě pracovněprávního vztahu (pracovní smlouvy) a jestli má platný doklad opravňující pracovat v ČR. Dokladem opravňujícím pracovat v ČR je povolení k zaměstnání, zaměstnanecká karta, karta vnitropodnikově předaného zaměstnance a povolení k pobytu vnitropodnikově převedeného zaměstnance vydaného jiným členským státem EU a modrá karta. Práce musí být vykonávána v souladu

³⁷ § 33 zákona č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb

s vydaným povolením. Pokud je povolení vydáno na konkrétní pracovní místo, nemůže být cizinec zaměstnán na jiném pracovním místě. Zaměstnavatel má oznamovací povinnost vůči krajské pobočce úřadu práce. Celní úřad kontroluje, zda tato povinnost byla splněna.

O provedených kontrolách celní úřad musí informovat oblastní úřad páče, který je místně působný místu prováděné kontroly. Tomu oznamuje i zjištěné nedostatky a předává mu podklady pro zahájení správního řízení.

2.10 Kontrola zaměřená na odhalování přepravy drog a jejich prekurzorů

Na základě mezinárodních smluv je ČR povinna zabraňovat přepravě drog a prekurzorů. Zjednodušeně lze prekurzory popsat jako látky používané k výrobě drog. Mezi ně patří například toluen. Mezi časté záchyty patří přeprava léků obsahujících metamfetamin.

Obrázek 2 Celníci zajistili drogy

Zdroj: Archiv Celní správy ČR

K vyhledávání drog a prekurzorů se používají různé prostředky. Mezi ně patří rentgen a služební pes vycvičený k jejich vyhledávání. K provádění této činnosti je celní správa vybavena pravomocemi potřebnými k odhalení osob podílející se na této činnosti.³⁸ Tyto pravomoci se v podstatě shodují s pravomocemi služby kriminální policie a vyšetřování.

Vyhledávání drog a prekurzorů se provádí u poštovních zásilek, na hranicích (letišť s mezinárodním provozem). V rámci vyhledávání zboží uniklému celnímu dohledu a výkonu kontrolní činnosti vyplývající z jiných kompetencí celní správy, se namátkově zastavují auta a provádí se jejich kontrola.

³⁸ §§ 28 až 48 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky

2.11 Ochrana práv duševního vlastnictví

Patenty a autorská práva jsou nehmotným majetkem, který zabezpečuje příjmy podnikatelských subjektů a zhodnocuje jejich majetek. Firma, která si vybuduje své postavení na trhu a získá prestiž mezi zákazníky, své zboží lépe prodává. To vede k neoprávněnému používání například patentovaných technických řešení a ochranných známek. Při dovozu zboží na celní území EU je celní správa první státní institucí, která s dováženým zbožím přijde do styku. Když celní úřad pojme důvodné podezření, že by zboží mohlo porušovat práva duševního vlastnictví, provede jeho zajištění. Tuto pravomoc má i při kontrole zboží nacházejícího se na vnitřním trhu v ČR. Prodej padělků na internetu monitoruje Referát internetové kriminality Generálního ředitelství cel.

Nejčastěji se jedná o padělky. Padělkem je zboží, na kterém je bez souhlasu majitele ochranné známky, tato ochranná známka použita. Padělkem je také samostatné logo (nášivka, etiketa, ...) znázorňující ochrannou známku. Jedná se o soukromé právo. Zda se jedná o padělek může s konečnou platností určit pouze soud. Pokud majitel rozhodnutí o přijetí opatření (dále jen „majitel rozhodnutí“) zboží označí za padělek, celní úřad držitelé zboží stanoví výši jistoty podle požadavku majitele rozhodnutí. Majitel rozhodnutí poté musí podat žalobu na osobu, která jeho práva duševního vlastnictví porušuje. Když soud rozhodne o tom, že se jedná o padělky, musí majitel podat žalobu na náhradu škody, nebo oznámit celnímu úřadu, že tuto žalobu nepodá. Pokud majitel rozhodnutí toto oznámení učiní, nebo lhůta pro podání žaloby na náhradu škody marně uplyne, bude jistota vrácena po uhrazení případných poplatků.

Obrázek 3 Celníci dohlíží na likvidaci zboží

Zdroj: <https://www.facebook.com/celnispravacr/photos/4203691349690523>

Zabavené padělky mohou být v ČR poskytnuty pro humanitární účely. Osoba, která tyto padělky obdrží, musí zabezpečit odstranění ochranné známky z výrobku. Toto zboží nesmí být dopraveno do jiného členského státu EU. Tento postup vychází z národní legislativy ČR. V jiných členských státech EU je toto zboží nelegální.

Ochrana duševního vlastnictví je v EU upravena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003, a prováděcím nařízením Komise (EU) č. 1352/2013 ze dne 4. prosince 2013, kterým se zavádějí formuláře upravené nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány. V ČR je upravena zákonem č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví ve znění pozdějších předpisů, a vyhláškou č. 358/2014 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví.

Vlastník duševního vlastnictví nebo oprávněná osoba může požádat o přijetí opatření v rámci ČR nebo EU.³⁹

2.12 Ochrana volně žijících druhů zvířat a planě rostoucích rostlin

Vzhledem k ziskům plynoucím z nelegálního obchodu s ohroženými druhy volně žijících zvířat a planě rostoucích rostlin (dále jen „ohrožený druh“) je nutné přijímat opatření k zabránění této činnosti. Jedním z těchto opatření je provádění kontrol se zaměřením na vyhledávání tohoto druhu kontrabandu. Celní správa provádí kontroly jak na hranicích, tak i ve vnitrozemí. Vzhledem k celosvětovému rozsahu této problematiky obchodování s těmito ohroženými druhy reguluje Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin – Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES)⁴⁰, dojednána v roce 1973 ve Washingtonu, která obsahuje tři seznamy. Živočichové a rostliny uvedené v seznamu I přímo ohrožené vyhynutím, mohou být dováženi a vyváženi pouze pro vědecké účely a v rámci záchrany druhu. V seznamu II ohrožené druhy, jsou vyjmenovány druhy podléhající vývoznímu povolení vystavenému v zemi vývozu. Seznam III obsahuje druhy jejichž ochranu zavedl daný stát vývozu a podléhají vývoznímu povolení. Všechna uvedená povolení se musí předložit celnímu úřadu spolu s celním prohlášením.

³⁹ <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Stranky/formulare.aspx>

⁴⁰ <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-spolecnosti-a-zivotniho-prostredi/Stranky/cites.aspx>

Obrázek 4 Logo CITES

Zdroj: <https://www.ochranaprirody.cz/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-umluvy/cites/>

Evropská unie má čtyři seznamy A, B, C, D, živočichů a rostlin, které jsou v nařízení Rady (ES) č. 338/1997 ze dne 9. prosince 1996, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi.⁴¹ Některé druhy jsou zařazeny do nižšího stupně ochrany, než do kterého je zařadila úmluva CITES na základě výhrady některého členského státu. Do přílohy D jsou zařazeny druhy, které nejsou zařazeny v seznamu A až C a u nichž byla vznesena výhrada pro zařazení do seznamu III, u nichž je objem dovozů prováděn v takových počtech, které opodstatňují sledování.

Dovozy do ČR podléhají také zákonu č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy). Tento zákon stanovuje podmínky pro vydávání jednotlivých povolení. Pro přemístění živého živočicha přímo ohroženého vyhynutím do jiného členského státu musí mít ministerstvo životního prostředí vydat povolení.

Pokud celní úřad zachytí druhy podléhající CITESu, zajistí je a předá organizaci, která je schopna zabezpečit jejich přežití. Nejčastěji to bývají ZOO. Při zacházení s některými druhy živočichů může dojít k ohrožení zdraví a života. Pokud se jedná o takový druh živočicha, přivolává se odborník na zacházení s těmito živočichy.

Seznam předpisů vztahujících se k ochraně ohrožených druhů je uveden na stránkách ministerstva životního prostředí.

2.13 Kontrola převozu finanční hotovosti

Aby se zabránilo legalizaci výnosů z trestné činnosti (praní špinavých peněz) a případným daňovým únikům, musí každá fyzická osoba, která dováží nebo vyváží finanční prostředky v hodnotě přesahující 10 000 EUR, musí při vstupu do EU nebo výstupu z EU odevzdat hraničnímu celnímu úřadu vyplněný „Formulář pro ohlášení peněžní hotovosti“. V České republice se odevzdává na letištích s mezinárodním

⁴¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A01997R0338-20200101&qid=1624458721116>

provozem, pokud se jedná o let mimo EU, na přepážce u vstupu nebo výstupu do tranzitního prostoru letiště. Osoba podávající toto ohlášení musí prokázat původ finančních prostředků.

Pro přepočítání na EUR se používá kurz zveřejněný na stránkách celní správy. Pokud je v jiné měně než Kč, musí se nejdříve přepočítat na Kč.

Podle ustanovení čl. 3 a čl. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1672 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící, musí být oznámen dovoz nebo vývoz peněžní hotovosti do a z EU. Oznámení se provádí na peněžní hotovost s doprovodem a na peněžní hotovost bez doprovodu. Tato oznámení se liší v požadovaných údajích. Za peněžní hotovost se pro účely nařízení považuje oběživo, převoditelné nástroje na doručitele, komodity používané jako vysoce likvidní prostředky k uchování hodnoty a předplacené karty. Jednotlivé položky považované za peněžní hotovost jsou v nařízení blíže specifikované.⁴² Od 1. 1. 2021 se podle přílohy I uvedeného nařízení se za vysoce likvidní prostředky považují zlaté mince s obsahem zlata nejméně 90 % a slitky s vysokou ryzostí, jako například pruty, nugety nebo hroudy s obsahem zlata alespoň 99,5 %. Evropská komise může přijímat akty v přenesené pravomoci, kterými změní nebo doplní seznam vysoce likvidních prostředků.

Oznámení se nepovažuje za splněné, pokud obsahuje neúplné nebo nepravdivé údaje. U oznámení pro peněžní hotovost bez doprovodu se považuje za nesplněné také v případě, že nebude podáno ve lhůtě. V české republice peněžní hotovost může být zadržena nebo zabavena na základě ustanovení § 42 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Dočasné zajištění věci upravuje také článek 7 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1672.

2.14 Kontrola omezení plateb v hotovosti

Kompetence ke kontrole omezení plateb v hotovosti vychází z ustanovení § 6a zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti. Platba v hotovosti může být provedena, pokud její výše nepřesahuje limit 270 000 Kč. V případě použití jiné měny je nutný přepočítání na Kč podle přepočítacího kurzu vydaného ČNB platný pro den uskutečnění platby. Platby provedené v jeden den jednomu obchodníkovi se sčítají.

⁴² Čl. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1672 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící

V případě překročení limitu se přestupku dopouští jak poskytovatel platby, tak příjemce platby.

Zákon vyjmenovává výjimky, kdy je možné provést platbu v hotovosti i nad limit. Jednou z těchto výjimek je platba daní a poplatků prováděných podle daňového řádu.

2.15 Kontrola v oblasti silniční dopravy

Kontrola plnění podmínek přepravy nebezpečných nákladů podle dohody ADR (Evropská dohoda o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí – Accord Dangereuses Route), dodržování bezpečnostních přestávek řidičů nákladních vozidel a souprav s maximální hmotností převyšující 3,5 tuny (Evropská dohoda o práci osádek vozidel v mezinárodní silniční dopravě – AETR)⁴³ a kontrolu dodržování povolené maximální hmotnosti na nápravu a maximální povolené hmotnosti vozidla (§ 37 vyhlášky č. 341/2014 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích). Dále kontroluje koncese pro mezinárodní dopravu vozidly nad 3,5 tuny určených pro přepravu nákladu a zvířat a vozidly určených pro přepravu více než 9 osob (Evropská konference ministrů dopravy (CEMT) / Mezinárodní dopravní fórum (ITF) a dvoustranné dohody)⁴⁴.

Celní správa je kontrolním orgánem v silniční dopravě na základě § 34 zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě (dále jen „zákon 111“).

2.15.1 Kontrola dopravy nebezpečného nákladu dle dohody ADR

Při kontrole dopravy nebezpečného nákladu dle dohody ADR celní správa kontroluje zejména zda je vozidlo řádně označeno, vybaveno povinnou výbavou, zda je řidič proškolen a má u sebe doklady k nebezpečnému nákladu, zabezpečení nákladu, označení a celistvost balení. V neposlední řadě, zda je nebezpečný náklad přepravován povoleným způsobem.

Kontroluje se jakákoliv doprava nebezpečného nákladu podléhající dohodě ADR bez ohledu na hmotnost vozidla.

Předpisy:

1. Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů,
2. vyhláška ministra zahraničních věcí č. 64/1987 Sb., o Evropské dohodě o mezinárodní přepravě nebezpečných věcí (dále jen „dohoda ADR“),

⁴³ <https://mdcr.cz/Uzitecne-odkazy/Silnicni-doprava>

⁴⁴ [Ministerstvo dopravy ČR - Vyhledávání \(mdcr.cz\)](#), [Úmluva CEMT | ČESMAD BOHEMIA \(odoprave.cz\)](#)

3. sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 11/2015 Sb.m.s., o vyhlášení přijetí změn a doplňků „Přílohy A – Všeobecná ustanovení týkající se nebezpečných látek a předmětů" a „Přílohy B – Ustanovení o dopravních prostředcích a o přepravě" dohody ADR.

2.15.2 Kontrola koncese a povolení k provozování mezinárodní silniční dopravy

Kontrola se týká mezinárodní nákladní dopravy prováděné za úplatu vozidly nad 3,5 tuny. Tato doprava může být prováděná pouze na základě koncese. V EU je vydáváno povolení CEMT, které jeho držitelé umožňuje provádět nákladní dopravu za úplatu i v jiných členských státech. Existují povolení vydávaná na základě dvoustranných dohod. Kdy si jednotlivé státy předávají určitý počet koncesí a povolení ke vjezdu na území daného státu. Ty jsou v daném státě přidělovány (prodávány) pověřenou organizací. V ČR je touto činností pověřen ČESMAD.

V případě vozidla pocházejícího mimo státy EHP, které nemá povolení ke vjezdu na území ČR, celní správa se souhlasem Ministerstva dopravy ČR vydá náhradní povolení (poplatek je do 50 000 Kč).

Vozidlo používané pro vnitropodnikovou dopravu nebo pro přepravu majetku osoby která jej řídí, nepotřebuje licenci k mezinárodní nákladní dopravě ani povolení CEMT. Například. Když si hudební skupina poveze svoje vybavení vozidlem s maximální hmotností nad 3,5 tuny, nemusí při kontrole nic předkládat. Řidič nepotřebuje profesní řidičský průkaz. Nevztahuje se na něj ani povinnost dodržovat bezpečnostní přestávky a dobu odpočinku.

Řidič musí při kontrole předložit doklady k nákladu, které prokazují vztah přepravce k nákladu, doklad opravňující podnikat v dopravě (výpis z živnostenského rejstříku nebo jeho kopie), opisy licence Společenství (EU), osvědčení řidiče (u osob které nejsou občany členského státu EU), povolení (koncesi) pro mezinárodní nákladní dopravu, povolení (koncesi) CEMT.

2.15.3 Nízkorychlostní kontrolní vážení

Poškozování povrchu pozemních komunikací přetíženými nákladními vozidly je velký problém. Státu to přináší velké výdaje na jejich údržbu a opravy. Poškozená vozovka může být pro jízdu osobních vozidel a motorek i nebezpečná. Aby se poškozování komunikací zabránilo nebo aspoň omezilo na minimum, provádí se kontrolní vážení vozidel.

Vážení vozidle provádí celní správa na základě ustanovení § 38a zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích (dále jen „zákon 13“). Nízkorychlostní vážení vozidel se může provádět pouze na místech splňující stanovené technické parametry pro použití vah. Váhy musejí splňovat požadavky zákona č. 505/1991 Sb., o metrologii.

Vážení se provádí u nákladních vozidel kategorie M2, M3, N1, N2, N3, T, C, O, R, S nebo SS a jejich souprav. Popis jednotlivých kategorií vozidel je ve vyhlášce 341/2014 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích (dále jen „vyhláška 341“).

Provádí se kontrola hmotnosti na nápravu nebo skupinu náprav, celkové hmotnosti, stanovených rozměrů a dodržení podmínek spojitelnosti vozidel.

Pokud rozměry vozidla nebo jeho celková hmotnost přesahují stanovené hodnoty, může vozidlo pokračovat v jízdě pouze na základě povolení ke zvláštnímu užívání. Vozidlo musí současně být technicky způsobilé k provozu na pozemních komunikacích. Při překročení nejvyšší povolené hmotnosti na nápravu (§ 37 vyhlášky 341) nesmí vozidlo pokračovat v jízdě.

Pro určení, zda vozidlo překračuje povolený tlak na nápravu je důležité znát rozvor dvoj náprav. Čím větší rozvor, tím větší povolený tlak na nápravu. Na některých komunikacích jsou povoleny dva přívěsy, nebo kombinace návěsu a přívěsu. Největší povolená délka takovéto soupravy je 22 metrů.

Odesílatel nákladu nesmí do dokladů k nákladu uvádět nepravdivé údaje o jeho hmotnosti. Pokud tak učiní a vozidlo bude přetížené, bude s tímto odesílatelem zahájeno správní řízení. Tato úprava se do zákona dostala později. Důvodem bylo právě uvádění jiné hmotnosti, ale nebylo možné tyto osoby stíhat.

2.15.4 Státní silniční dozor v silniční dopravě

Jedná se o činnost prováděnou na základě zákona 111. Řidič je povinen dodržovat dobu řízení, povinné bezpečnostní přestávky, dobu odpočinků, používat kartu řidiče a záznamové listy. U sebe musí mít záznamy na předchozích 28 dní + den kontroly. Vozidlo, které musí být vybaveno tachografem, jej musí mít nainstalovaný a tento tachograf musí být ověřený. Uvedené povinnosti se vztahují na řidiče vozidla a na vozidla přesahující hmotnost 3,5 tuny určená k dopravě nákladu nebo zvířat a k dopravě lidí v počtu větším než 9 osob.

Celní úřad tyto povinnosti kontroluje a při zjištění jejich porušení podá návrh na zahájení řízení o uložení pokuty dopravnímu úřadu nebo ministerstvu dopravy.

U vozidel nacházejících se na veřejných komunikacích může celní správa nebo policie kontrolu dodržování doby jízd a kontrolu zaměřenou na zjištění zda nebylo s tachografem manipulováno nedovoleným způsobem provádět i v době odpočinku řidiče vykonávanou podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 561/2006, ze dne 15. března 2006, o harmonizaci některých předpisů v sociální oblasti týkající se silniční dopravy, o změně nařízení Rady (EHS) č. 3821/85 (ES) č. 2135/98 a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 3820/85 nebo podle Dohody AETR.

Pokud se vozidlo nachází na veřejné nebo veřejně přístupné komunikaci, mají kontrolní orgány (celní správa, policie) právo provádět kontrolu v kteroukoliv denní a noční dobu. Kontrolovaná osoba je povinna poskytnout součinnost. Pokud tak neučiní, může být použito technických prostředků k zabránění jízdy vozidla.

Nechá-li řidič kartu řidiče v tachografu i v době odpočinku, nemusí vést záznam o odpočinku v papírové podobě. Docela častým přestupkem je manipulace se záznamovým zařízením. Řidič provede jeho úpravu any neprovádělo záznam. To mu umožní jet i v době, kdy má mít bezpečnostní přestávku, nebo odpočinek. Pokud tuto skutečnost hlídka zjistí, nemůže vozidlo pokračovat v jízdě. Správní řízení je vedeno jak vůči řidiči, tak vůči dopravci, jemuž vozidlo patří.

Pokud jsou ve vozidle dva řidiči, kteří se v řízení střídají, mohou bezpečnostní přestávky dělat po delší době.

U vozidlo vybaveného tachografem, které si půjčila fyzická osoba pro soukromou jízdu, musí být tachograf přepnut do režimu OUT.

2.16 Zákazy a omezení bezpečnostního charakteru

Zboží bezpečnostního charakteru podléhá zákazům a omezením. Jeho dovoz do EU, vývoz z EU a průvoz přes hranice EU a ČR celní správa kontroluje. Osoba, která má toto zboží v držení musí přeložit doklady, které jí umožňují toto zboží legálně držet.

Kategorizace zboží bezpečnostního charakteru uvedená na internetových stránkách celní správy:

„Jsou to následující oblasti: Střelné zbraně, střelivo, výbušniny, zbraně, výrobky jejichž držení je z bezpečnostních důvodů omezeno, vojenský materiál, zboží dvojího užití, radioaktivní látky a radioaktivní materiál, chemické zbraně, mučící nástroje, biologické agens a toxiny. Kromě toho se může do této kategorie dostat jakékoli zboží, pokud by mělo dojít k dovozu do zemí, na něž jsou uvaleny mezinárodní sankce, nebo vývozu z těchto zemí.“

Za vojenský materiál je považován i Hummer vybavený držáky pro rakety. V některých případech je těžké určit, zda se jedná, či nejedná o bezpečnostní materiál. Například u puškohledů je důležité, jak jsou vybaveny. U noktovizoru bylo důležité, na jaké technologii byly sestrojeny. I když v konečném důsledku zobrazovaly ve tmě všechny. V dnešní době jsou již povoleny všechny typy noktovizorů, což celní správě ulehčilo kontrolní činnost.

V této oblasti celní správa spolupracuje s licenční správou ministerstva průmyslu a obchodu. Problematiku zbraní a střeliva má v gesci Policie ČR, Služba pro zbraně a bezpečnostní materiál⁴⁵.

Celní úřad si může od deklaranta (dovozce) vyžádat předložení potvrzení, vydané osobou autorizovanou v EU potažmo v ČR (například Vojenský historický ústav) o tom, že se jedná o historickou zbraň spadající do kategorie „D“. Pokud doklad není v českém jazyce, může si celní úřad vyžádat úřední překlad tohoto dokladu. Úřední překlad se předkládá spolu s originálem k celnímu řízení.

2.17 Ostatní zákazy a omezení

Existuje mnoho různých zákazů a omezení vztahující se na konkrétní druh zboží. Tyto zákazy a omezení jsou stanoveny ve speciálních normativních aktech. Některé platí pro celou EU, některé pouze pro ČR. To vychází z toho, jaký normativní akt danou oblast upravuje. Jedná se o velice široký okruh předpisů. Z uvedeného důvodu celní správa vždy spolupracuje se státními orgány, nebo institucemi, které mají danou problematiku ve své gesci. Zákazy a omezení se mohou vztahovat na dovoz zboží do EU, vývoz zboží z EU a jeho přepravu přes území EU. Obdobné to je, pokud se zákazy a omezení týkají pouze ČR.

Nejčastěji se kontroly zboží podléhající zákazům a omezením provádějí přímo na hranici EU, aby se případně zabránilo vstupu zboží na celní území EU. Namátkově se provádějí i na státní hranici ČR.

Ty nejdůležitější oblasti zákazů a omezení jsou vyjmenovány na internetových stránkách celní správy:

„Bezpečnost potravin, biocidní přípravky, dřevo a dřevařské výrobky, geneticky modifikované organismy a genetické produkty, chemické látky a směsi, chmel a produkty z chmele, invazní nepůvodní druhy, krmiva, kulturní dědictví, léky a léčiva, obaly, obecná bezpečnost výrobků, odpady, ochrana ovzduší, pohřebnictví, produkty ekologického

⁴⁵ Ředitelství služby pro zbraně a bezpečnostní materiál - Policie České republiky

zemědělství, přípravky na ochranu rostlin, reprodukční materiál lesních dřevin, rozmnožovací materiál – osivo a sádka, společná rybářská politika, společná zemědělská politika, surové diamanty, tkáně a orgány lidského původu, veterinární zboží, výrobky ze železa, oceli a hliníku, zásilky podléhající rostlinolékařské kontrole, zdravotnické prostředky.“

Pokud by byly vyhlášeny sankce na dovoz nebo vývoz z určitého státu, musela by mít osoba provádějící tuto činnost povolení vydané oprávněnou institucí. Pokud by to dané sankce umožňovaly. Například. Veškeré zboží dodávané ruské armádě podléhá vojenské licenci. Včetně gummy do trenýrek.

2.18 Další kompetence

K dalším kompetencím celní správy patří (informace na internetových stránkách celní správy):

Kontrola nakládání s odpady, s obalovým materiálem, dohled nad bezpečností dovážených potravin, ochrana spotřebitele atp. Kompetence v rámci Integrovaného záchranného systému státu – jako spolupůsobící na vyžádání s dalšími bezpečnostními a záchrannými sbory při mimořádných a krizových situacích.

Kompetence na úseku potírání mezinárodního terorismu a ochrany společného trhu Společenství (např. zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření /atomový zákon/, zákon č. 281/2002 Sb. upravující zákaz bakteriologických, biologických a toxinových zbraní, zákon č. 19/1997 Sb. upravující zákaz chemických zbraní, kontroly vývozu zboží a technologií dvojího užití, kontroly v oblasti ozónové vrstvy země atd.).⁴⁶

Kompetence na úseku nakládání se surovými diamanty – (zákon č. 440/2003 Sb., o nakládání se surovými diamanty, o podmínkách jejich dovozu, vývozu a tranzitu, např. kontrola a potvrzení pravosti certifikátu při dovozu, vystavování certifikátu Společenství při vývozu, fyzická kontrola obsahu zásilky surových diamantů, včetně stanovení jejich fyzikálně – chemických vlastností, jakož i oprávnění sankční; Kimberleýský proces)⁴⁷

Kompetence k hospodaření s majetkem, který v souvislosti s porušením celně právních předpisů anebo na základě těchto předpisů připadl státu, a dále s dopravními prostředky, které propadly nebo byly zabráný v souvislosti s porušením právních předpisů upravujících správu spotřebních daní.

⁴⁶ [Mezinárodní kontrolní režimy | Celní správa ČR \(celnisprava.cz\)](#)

⁴⁷ [Kimberleýský proces | Celní správa ČR \(celnisprava.cz\)](#)

3 Návrh na optimalizaci činnosti celních orgánů

Největší břímě kontrolní činnosti leží na mobilním dohledu, který provádí kontroly vozidel přepravující náklad. Většinou se jedná o mladé nezkušené pracovníky. Vzhledem k rozsáhlosti kontrolní činnosti celní správy navrhuji na operačních centrech zřídit pracoviště obsazená lidmi, kteří mají velké zkušenosti a znalosti v jednotlivých oblastech kontrolní činnosti celní správy. Tito lidé by byli mobilním hlídkám k dispozici 24 hodin denně.

Z hlediska budoucnosti celní správy není zcela jasné, jaká bude její organizační struktura a zda bude samostatnou složkou státní správy. Existují plány celní správu sloučit s finanční správou (takzvaný dvojdomek). Tuto strukturu mají ve Francii a na Slovensku. Vzhledem ke kompetencím, které má Celní správa České republiky, bych osobně nedoporučoval její spojení s finanční správou. Z hlediska prolínání celní a daňové problematiky bych však doporučil užší spolupráci celní a finanční správy. Zejména co se týká stanovisek k provádění celních a daňových zákonů a předpisů. Mohla by se zřídit komise, která by v určených obdobích sjednotila postupy při provádění předpisů. Jako příklad uvádím § 71 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Kde je v odstavci 1. uvedeno; „Od daně je osvobozen dovoz zboží, pokud by dodání tohoto zboží plátcem v tuzemsku bylo v každém případě osvobozeno od daně.“ U neplátců DPH je správcem DPH, u dovozů zboží ze třetích zemí, celní správa. DPH je vyměřeno a vybráno od deklaranta současně se clem. Finanční správa na základě § 66 zákona č. 235/2004 Sb. posuzuje „jiné důkazní prostředky“ pro prokázání výstupu zboží z území EU.

Velice důležitým je sběr a analýza dat. Ta celní správě pomáhá nejen v odhalování případných porušování předpisů, ale také celních a daňových úniků. Tato činnost umožňuje zaměřit kontrolní činnost správným směrem. Správně provedená analýza snižuje nároky na personální potřeby celní správy vzhledem k naplňování jejich kompetencí. Zdokonalení sběru dat a jejich analýzy může značně zefektivnit činnost celní správy. Jednou z oblastí analýzy by moha být doprava vybraných výrobků přes území ČR. Zejména pohonných hmot, lihovin a tabákových výrobků. Případně by mohla pomoci povinnost dopravců předem oznámit trasu, čas a místo zahájení dopravy a místo ukončení dopravy. Obdobnou povinnost mají v Maďarsku dopravci dopravující zboží do Maďarska nebo přepravující zboží přes Maďarsko.

Veškerá snaha o zdokonalování a zefektivňování činnosti celní správy, nejen celní správy, stojí na kvalitně připraveném a zkušeném personálním obsazení klíčových funkcí. Nezřídka se stává, že zkušeného a schopného pracovníka přeplatí komerční organizace.

Tomu se vzhledem k finančním možnostem státu nedá zabránit. Zákon o státní službě by mohl personální situaci u státní správy zlepšit. Nejedná se pouze o místa vedoucích oddělení a ředitelů. Důležité je udržet u celní správy zkušené a schopné pracovníky vykonávající kontrolní a dohledovou činnost.

Závěr

Práce se zabývá činností celní správy a jejími pravomocemi. Začíná vývojem celnictví na území dnešní České republiky jako takového a jeho přínosem pro stát. Postupně s vývojem společnosti a s tím spojeným mezinárodním (mezistátním) obchodem, se postupně vyvíjeli předpisy upravující dovoz a vývoz zboží. Současně s tím bylo nutné vytvářet a reorganizovat správní orgány, jejichž úkolem byl dohled nad dodržováním těchto předpisů. Moderní doba přinesla prudký vývoj technologií. Některé technologie se používají pro výrobu a vývoj zbraní a zbraňových systémů. Z pochopitelných důvodů je nutné vývoz těchto technologií regulovat. Zvláště když se jedná o jaderné technologie. Již v dřívějších dobách celní správa kontrolovala dodržování zákazů na vývoz určitého zboží do určitých států (oblastí).

Zlom ve vývoji Celní správy České republiky a jejich kompetencí přinesl v moderních dějinách rok 1989. K velkým změnám došlo při vstupu České republiky do Evropské unie. S tímto krokem musela Česká republika zabezpečit plnění povinností s tím spojených. To celní správě přineslo další kompetence, které do té doby nikdy neměla. To vedlo k velkým nárokům na organizaci odborné přípravy příslušníků celní správy na plnění povinností spojených s novými kompetencemi. Vzhledem k rozsáhlosti nárůstu jednotlivých kompetencí celní správy, bylo rozhodnuto neškolit příslušníky celní správy v rozsahu všech kompetencí, ale pouze v oblasti, na kterou je daný příslušník celní správy přidělen. Specializační kurzy bylo nutné zavést zejména s přihlédnutím k rozsáhlosti problematiky, kterou některé kompetence znamenají. Převzetí správy spotřebních daní vyplynulo z faktu, že spotřební daně v jiných členských státech EU spravují celní správy.

Po vstupu do EU musela Česká republika v průběhu přechodného období přizpůsobit svou legislativu legislativě EU. Důležité je sledovat změny v legislativě EU a ČR. Tyto změny poté aplikovat v činnostech celní správy. V případě nahromadění těchto změn je nutné provádět informativní školení. Jelikož se jedná o soustavnou potřebu tyto změny sledovat a zpracovávat do interních předpisů, vyžaduje tato činnost specializované odborníky. Při kontrolách prováděných příslušníky celní správy, zejména mobilním dohledem, vyvstává v některých případech potřeba konzultace se příslušníkem celní správy zaměřeným na danou problematiku. Z těchto důvodů jsem navrhl zřízení pozice poradce na operačních centrech.

Seznam obrázků

Obrázek 1 Celníci kontrolují zpoplatněné komunikace	28
Obrázek 2 Celníci zajistili drogy	33
Obrázek 3 Celníci dohlíží na likvidaci zboží	34
Obrázek 4 Logo CITES.....	36

Seznam použitých zdrojů

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie
2. Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 2015/2446, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, pokud jde o podrobná pravidla k některým ustanovením celního kodexu Unie /DA/
3. Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2015/2447, kterým se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie /IA/
4. Zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon
5. Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky
6. Zákon č. 18/2012 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Celní správě České republiky
7. Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě
8. Vyhláška č. 245/2016 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona
9. Směrnice Rady 2008/118/ES, ze dne 12. prosince 2008, o obecné úpravě spotřebních daní a o zrušení směrnice 92/12/EHS
10. Směrnice Rady 2003/96/ES, ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny
11. Směrnice Rady 92/83/EHS, ze dne 19. října 1992, o harmonizaci struktury spotřebních daní z alkoholu a alkoholických nápojů
12. Směrnice Rady 2011/64/EU, ze dne 21. června 2011, o struktuře a sazbách spotřební daně z tabákových výrobků (kodifikované znění)
13. Směrnice Rady 92/84/EHS, ze dne 19. října 1992, o sblížování sazeb spotřební daně z alkoholu a alkoholických nápojů
14. Nařízení Komise (ES) č. 684/2009, ze dne 24. července 2009, kterým se provádí směrnice Rady 2008/118/ES, pokud jde o elektronické postupy pro přepravu zboží podléhajícího spotřební dani v režimu s podmíněným osvobozením od spotřební daně
15. Nařízení Komise (EHS) č. 3649/92, ze dne 17. prosince 1992, o zjednodušeném průvodním dokladu pro pohyb výrobků podléhajících spotřební dani, které byly propuštěny pro domácí spotřebu v odesílajícím členském státě, uvnitř Společenství
16. Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních
17. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
18. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
19. Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)
20. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003,
21. Zákonem č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví ve znění pozdějších předpisů

22. Vyhláška č. 358/2014 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví
23. Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES), dojednána v roce 1973 ve Washingtonu
24. Nařízení Rady (ES) č. 338/1997 ze dne 9. prosince 1996, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi
25. Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)
26. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící
27. Zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
28. Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti
29. Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů,
30. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 64/1987 Sb., o Evropské dohodě o mezinárodní přepravě nebezpečných věcí (dále jen „dohoda ADR“)